

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ JAKO
PROSTŘEDEK VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU
U DOSPĚLÝCH**

Bakalářská práce

Autor: Natálie Bělajevová

Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová, Ph.D.

Olomouc 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne

.....
Natálie Bělajevová

Poděkování

Děkuji Mgr. Mileně Öbrink Hobzové, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, trpělivost a za pomoc. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům a jazykovým školám za spolupráci ve výzkumné části mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
I. Teoretická část.....	6
1 Volný čas a jeho charakteristika	7
1.1 Definice volného času	7
1.2 Funkce volného času	8
2 Dospělý ve vzdělávacím procesu a jeho specifika.....	10
2.1. Vymezení dospělosti	10
2.2 Specifika vzdělávání dospělých.....	11
2.2.1 Schopnost učení v dospělosti	12
2.2.2 Motivace.....	13
2.2.3 Bariéry.....	15
3 Zájmové vzdělávání dospělých a jeho místo v celoživotním učení.....	17
3.1 Zájmové vzdělávání v kontextu CŽU.....	17
3.2 Charakteristika zájmového vzdělávání a jeho funkce	20
3.3 Didaktické aspekty zájmového vzdělávání.....	21
3.4 Současná nabídka jazykového vzdělávání.....	24
4 Osobnost lektora v jazykovém zájmovém vzdělávání dospělých.....	26
4.1 Charakteristika pracovníků v zájmovém vzdělávání dospělých.....	26
4.2 Kompetence lektora	27
II. Praktická část.....	29
5 Vlastní průzkumné šetření	30
5.1 Cíl a průzkumné otázky šetření	30
5.2 Charakteristika a metodika průzkumného šetření	30
5.2.1 Metoda sběru dat	30
5.2.2 Realizace a zpracování průzkumu.....	31
5.2.3 Respondenti.....	31
5.3 Vyhodnocení dat.....	32
5.4 Diskuze	51

ZÁVĚR.....	53
SEZNAM LITERATURY.....	54
SEZNAM GRAFŮ.....	57
SEZNAM TABULEK.....	58
SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Volný čas v životě člověka je velice důležitý. Je jenom na nás, jak tento čas využijeme. Dnešní doba patří především technologiím a cizím jazykům. Musíme se neustále učit nové věci, rozšiřovat naše znalosti.

Česká republika je součástí Evropské unie, a to má vliv na rozvoj zahraničních firem u nás. Rozšiřuje se nám trh práce, čímž stoupá i poptávka po pracovních silách. Tyto možnosti, které nám pracovní trh nabízí, jsou podmíněny znalostí cizích jazyků.

Lidé mohou mít různé motivy, proč se cizí jazyk naučit. Může to být z důvodu lepší pracovní pozice v zaměstnání, pro jejich smysluplné využití volného času nebo se chtějí seznámit s novými lidmi.

Cílem bakalářské práce je poukázat na to, jak lidé v rámci svého volného času vnímají jazykové kurzy v Olomouckém kraji, které pravidelně navštěvují. Uvedený cíl se nám promítá do výzkumné části.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické rovině se snažíme vysvětlit nejen pojem volný čas, ale také zasadit zájmové vzdělávání dospělých do celoživotního učení. V první kapitole teoretické části se zaměříme na funkce a definice volného času. V druhé kapitole se věnujeme dospělému člověku ve vzdělávacím procesu. Vymezíme dospělost a specifika dospělých. Ve třetí kapitole se zabýváme zájmovým vzděláváním v kontextu celoživotního učení, pedagogickými aspekty zájmového vzdělávání a stav jazykového vzdělávání v ČR. Potom se zaměřujeme na osobnost lektora, jelikož je nedílnou součástí zájmového vzdělávání.

V empirické části si klademe za úkol zjistit, jak vnímá vybraná skupina dospělých jazykové kurzy v Olomouckém kraji. Také zkoumáme jejich hlavní motiv pro další vzdělávání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas a jeho charakteristika

Pod pojmem volný čas si můžeme představit dobu (čas), kterou máme jen sami pro sebe a volíme si, jak tento daný čas využijeme. Otázky, které si klademe k volnému času, patří do sociálně-kulturních problémů dnešní společnosti.

1.1 Definice VČ

Každý z nás vidí volný čas jako možnost odpočinout si, odreagovat se a nabrat nové síly. Volný čas můžeme definovat podle Němce (2002, s. 17) jako čas, ve kterém si volíme, vybíráme činnosti, které nás baví, přinášejí nám potěšení a rozvíjí člověka jak po tělesné, tak po jeho psychické stránce.

Podobně vysvětluje volný čas také významný francouzský sociolog Dumazedier jako soubor činností, které si sami vybíráme. Tyto zvolené činnosti napomáhají dalšímu rozvoji naší osobnosti. Je jen na jedinci, jaký způsob trávení volného času si zvolí. Dumazedier také zdůrazňuje důležitost volného času. Můžeme také rozlišit čas polovolný. Jde o dobu, v níž děláme věci na půl ze záliby a na půl z povinnosti (Veselá a Konioková, 2011, s. 140). Do polovolného času můžeme řadit např. rybolov pro zisk, drobné práce pro cizí, práce pro profesní zdokonalování, rodinné činnosti polovýchovné a polozábavné – hry a úlohy s dětmi atd. (Odpočinek, volný čas, rekreace a rekreologie, 2014).

Z psychologického chápání je volný čas způsob prožívání reality tzn., jaký máme vztah k lidem a jakou máme motivaci k činnostem. Krystoň (2006) se domnívá, že lze volný čas rozdělit do tří rovin, které zmíníme níže (Šerák, 2009, s. 26):

1. Edukační rovina – je chápána jako prostor, který je určen pro vzdělávání a pro rozvoj člověka.
2. Sociální rovina – zahrnuje prevenci sociálně-patologických jevů a patří sem také životní styl.
3. Individuální rovina – do této roviny je zahrnuta seberealizace jedince a uspokojování jeho individuálních potřeb.

Podle Průchy (2006) bychom mohli rozdělit volný čas do různých etap života jedince:

1. Mládí – je to životní přechod od rodičů (od závislosti) k dospělosti (k osamostatnění).
2. Mládež – pro tuto skupinu je typická energičnost, do společnosti vnáší napětí, inovace.
3. Dospělost – pro tuto skupinu je charakteristická úplná samostatnost, schopnost postarat se o sebe (ekonomická nezávislost), psychosociální vyzrálost.

U způsobu trávení volného času záleží na našich hodnotách, které vyznáváme, ale také na typu výchovy, kulturních tradicích atd. (Šerák, 2009, s. 37).

Mezi další možné faktory, které ovlivňují trávení volného času, mohou být např. věk, pohlaví, profese a vzdělání jedince. Šerák (2009, s. 37) ve své knize odkazuje na výzkum Dufkové (2000), jež v něm dokázala, že volný čas má velký význam převážně pro mladé jedince s vyšším vzděláním, než pro jedince s nižší úrovní vzdělání např. důchodce, zemědělce (Šerák, 2009, s. 37).

Volný čas nám mohou ovlivňovat moderní technologie (PC, smart phony atd.). Výhody jsou zde v podobě: čteček (může v ní být až několik knih najednou), GPS – cestovat po celém světě (místo papírových map) a komunikace se stává mnohem rychlejší (SMS, chat). Převážná část lidí tráví svůj volný čas u PC na internetu – nakupování z domova prostřednictvím online obchodů (e-shopy), můžeme být v kontaktu s přáteli přes facebook, emaily atd. Moderní technologie nám usnadňují život, ale také mají záporné stránky. Nevýhodou těchto technologií je, že se na nich stáváme závislími a obětujeme jim spoustu našeho volného času. Raději trávíme více času psaní si s lidmi na chatu nebo tím, že jim posíláme SMS zprávy, místo toho, abychom s nimi byli v osobním kontaktu. Technologie nás mohou izolovat. Proto je důležité, abychom je využívali moudře (Teenink, 2012).

1.2 Funkce volného času

Šerák (2009, s. 29) ve své knize rozděluje tři funkce volného času podle Hradečné (1995) na:

1. Zábavu – slouží pro osvobození od stereotypu (od nudy).
2. Odpočinek – slouží nám pro obnovení naší síly, relaxaci jak po fyzické, tak i po duševní stránce.
3. Rozvoj osobnosti člověka

Další a doplňující rozdělení funkcí volného času uvádí Vážanský (Šerák, 2009, s. 29) :

1. Rekreace – do této skupiny je zařazeno osvěžení, psychické uvolnění atd.
2. Kompenzace – např. intelektuálně pracující člověk se ve svém volném čase věnuje mechanické činnosti.
3. Edukace – do této skupiny bychom mohli zařadit potřebu vzdělávat se, touha po novém poznání a zážitcích.
4. Kontemplace – v tomto rozdělení se jedná především o čas pro nás (rozjímání).
5. Komunikace – hledání sociálních kontaktů jakéhokoliv druhu (lásky, empatie atd.).

6. Integrace – vyhledávání společenských vztahů, tradice, kolektivní vědomí.
7. Enkultura – jde především o spontánnost, kreativní rozvoj, fantazii člověka.
8. Participace – jedná se o potvrzení sebe samého, iniciativu a angažovanost člověka.

Jako optimální řešení pro maximální využití volného času je v nejednostranném zaměření člověka a celé společnosti (Šerák, 2009, s. 29).

Považujeme za nutné zmínit v naší práci funkce volné času podle Joffreho Dumazediera. Rozdělil funkce volného času do tří kategorií, které se vzájemně prolínají. Na rozdíl od Vážanského shrnul Dumazedier (Geist, 1992, s. 52) funkce volného času do třech kategorií, kterými jsou odpočinek, rozptýlení a rozvoj.

1. Odpočinek – slouží pro odstranění fyzické a jiné námahy, pro regeneraci.
2. Rozptýlení – zábava, slouží jako únik od práce.
3. Rozvoj – slouží pro rozvoj osobnosti prostřednictvím činností, které člověk vykonává.

Troufáme si na tomto místě tvrdit, že se funkce tak, jak je vymezuje Joffre Dumazedier, neliší od názorů Hradečné. Jisté rozdíly lze však již spatřit u Vážanského (2009). Vážanský na rozdíl od Joffreho Dumazediera klade důraz na komunikaci a integraci, kde doplnil funkce volného času o potřebu sociálních kontaktů, získávání nových přátel.

Volný čas je tedy čas, kdy nevykonáváme činnost pod tlakem (řešení našich závazků – pracovních, rodinných atd.). Rozhodujeme se, co budeme dělat na základě svobodné vůle. Efektivní využívání volného času podporuje mezilidské vztahy a přispívá nám k tělesnému a duševnímu zdraví. Člověk, který je odpočínutý, podává mnohem lepší výkony (Procházka, Šmahaj, Kolařík, 2014, s. 128).

2 Dospělý ve vzdělávacím procesu a jeho specifika

V této kapitole se zaměříme na dospělého člověka ve vzdělávacím procesu, na jeho motivaci a vymezíme si pár základních pojmů, které se vzděláváním dospělých souvisejí.

2.1. Vymezení dospělosti

Pojem dospělost se dá definovat různě. J. A. Komenský charakterizuje dospělého jako muže, který je schopný a je připraven k životním úkolům (Palán, 2003, s. 8).

Ústava charakterizuje dospělost pasivní –18 let a aktivní – 21 let (Palán, 1997, s. 33).

Vladimír Jochmann (andragog) říká, že dospělost je ukončený vývoj třech dimenzí – somatické (tělesné), psychické a sociální. Vývojová psychologie rozděluje dospělost na 3 etapy (Palán, 2003):

1. 20 – 30 let mectima;
2. 30 – 45 let adultium;
3. 45 – 60 let interevium.

Na rozdíl od V. Jochmanna rozděluje Hartl (Palán, 2003) podrobněji věkové rozhraní dospělého člověka do následujících skupin:

1. 18 – 24 let mladí dospělí;
2. 25 – 44 let mladší střední věk;
3. 45 – 64 let starší střední věk;
4. 65 –74 let starší dospělý;
5. nad 75 let stáří.

Dospělého člověka všichni chápeme jako jedince, který je sociálně, citově, biologicky, sociologicky a mentálně zralý (Palán, 2003, s. 9).

Základním znakem dospělosti je zralost:

1. Biologická – schopnost rodičovství.
2. Citová – odpoutání se od rodičů citově.
3. Mentální – znamená schopnost přijmout odpovědnost (např. manžel, otec, nájemník atd.).
4. Sociologická – je schopnost uspokojit své individuální potřeby (např. potřeba uznání, přátelství atd.).
5. Sociální – do této zralosti patří ekonomická nezávislost.

V různých vědách jako je např. biologie, sociologie, právo, pedagogika a psychologie se dá dospělý jedinec charakterizovat různě, např. (Beneš, s. 79) charakterizuje dospělého člověka jako někoho, kdo po biologické stránce dosáhl fyzické zralosti:

- a) z právního hlediska je dospělý člověk, který má svá práva a povinnosti (plnoletost, volební právo, zodpovědnost sám za sebe, možnost uzavření sňatku);
- b) v sociologii je dospělý jedinec ten, který převzal nové sociální role;
- c) z pedagogického hlediska je dospělý jako vychovatel nastupující generace;
- d) psychologické hledisko vyzvedává stabilizaci forem chování, prožívání a myšlení;
- e) z antropologického hlediska byl člověk od narození závislý na péči. Věci zvládal podle svých vývojových možností.

V naší práci si trůfáme souhlasit s Bednařikovou (2006, s. 17), jež považuje za dospělého člověka, který dosáhl biologické, psychické a sociálně-ekonomické zralosti. Dospělý jedinec je nezávislý, také ekonomicky samostatný (nezávislý na rodičích) a je schopný se sám o sebe postarat.

2.2 Specifika vzdělávání dospělých

Stále více dospělých cítí potřebu se dále vzdělávat. Pod pojmem vzdělávání dospělých si můžeme představit veškeré vzdělávací aktivity, kterými jsou: řádné školské vzdělávání (získání určitého stupně), další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Vzdělávací proces jedinci přináší nové poznatky a rozvíjí jeho dovednosti, hodnoty, zájmy. Od roku 1989 pojmy „výchova a vzdělávání dospělých“ spadají do jednoho pojmu a to do „vzdělávání“. Tudíž „výchova“ je už obsazena v pojmu „vzdělávání“ (Palán, 2015).

Jelikož vztah výchovy a vzdělávání není definován každý jednotlivě, nastávají mnohé problémy. Kvůli této patové situaci zavádí Průcha (2002) následující pojmy: edukační realitu (je to úsudek objektivní reality, v kterém probíhají edukační procesy – proces založený na činnosti lidí, kdy jeden subjekt se učí a druhý mu to učení zprostředkovává). Uvedené edukační procesy probíhají ve vnějším a vnitřním edukačním prostředí (Beneš, 2008, s. 16).

Současná situace vzdělávání dospělých v ČR postrádá ucelenou soustavu širšího vzdělávání pro dospělé. Vzdělávání dospělých v ČR nemá žádný systémový charakter. Fungování institucí pro vzdělávání je podřízeno nabídce a poptávce. Smyslem vzdělávání dospělých je především (Bednařiková, 2006, s. 63):

- a) druhá vzdělávací šance;
- b) zvyšování kvalifikace a získání odborného vzdělání;

- c) plnění svých sociálních rolí v rodině, v občanském životě;
- d) sociální péče a zdravotní prevence;
- e) osobnostní rozvoj (zájmy jedince, potřeby, efektivní využívání volného času);
- f) sociální cítění (etické hodnoty, solidarity).

Vzdělávání dospělých v současnosti poskytují komerční organizace, agentury, vzdělávací firmy, neziskové subjekty a školy (Bednaříková, 2006, s. 63).

Každý dospělý člověk je vzdělavatelny bez rozdílu věku. U vzdělávání dospělých záleží především na individuálních schopnostech, duševním a tělesném zdraví, na zájmech a potřebách. Výhodou u dospělého člověka v porovnání s dětmi je větší schopnost soustředit se (když je jedinec dobře motivován, dokáže poslouchat výklad i celé hodiny). V případě dospělého hlavní roli zde hraje jeho schopnost vnímat (vnímání u dospělého člověka je dokonalejší díky srovnání se zkušeností (přemýšlí o použitelnosti v praxi), myšlení (myšlení u dospělého člověka je už jiné – díky zkušenosti) a paměť (u dospělého člověka ztrácí schopnost mechanického zapamatování si, ale pamatuje si prostřednictvím souvislostí, logické paměti a pochopení věcí). Logická paměť je v porovnání s mechanickou pamětí dlouhodobější a trvalejší (Jihočeská univerzita, 2002 - 2014).

Nevýhodu ve vzdělávání dospělých můžeme spatřovat v možné pasivitě jedince při výuce, jež se může projevit v případě, kdy jenom přihlížíme, nasloucháme a nezapojujeme se aktivně v hodině (Jihočeská univerzita, 2002 - 2014).

Úspěšné vzdělávání dospělých je ovlivněno několika faktory: schopnostmi, motivací, vůlí, dobrým rozložením času a osobností vzdělavatele (Bednaříková, 2002).

2.2.1 Schopnost učení v dospělosti

Schopnost učit se je u dospělých ovlivněna druhem jejich profese, rodinnými a sociálními poměry. Pro dospělého člověka je však také důležitá motivace. Do motivace můžeme zahrnout potřebu rozvíjet se, odstraňovat naše nedostatky a sebeuplatnění. Učení v dospělém věku závisí na dvou kritériích, kterými jsou:

1. Vnitřní podmínky – motivace, umění se učit a zdravotní stav.
2. Vnější podmínky – je dostupnost vzdělávání (např. to může být vzdálenost od instituce, špatné možnosti dopravy, ekonomický tlak a jeho požadavky na trhu práce atd. (Bočková, 2002, s. 19 - 20).

Z psychologického hlediska u dospělých hraje velkou roli jejich zkušenost (tyto vlastní zkušenosti, které jedinec má mohou zapříčinit špatné osvojování si nových poznatků), časová orientace (učení, které člověk využije ke své práci), do vzdělávacích situací vstupují

s vlastním sebehodnocením, sebevnímáním (bojí se, jak studium zvládnou, emoce) a s větší samostatností jedince (Bednaříková, 2012, s. 16).

Polský psycholog W. Szewczuk rozdělil tyto schopnosti podle věkových kategorií (Bočková, 2002, s. 19).

1. Člověk ve věku 20 – 30 let – tzv. mladí dospělí – velmi dobré možnosti pro učení. Prostřednictvím vzdělávání se snaží dosáhnout k jejich stanoveným (životním) cílům.
2. Člověk ve věku 30 – 45 let – tzv. zralí dospělí – zájem o učení u jednotlivců v tomto věku vyplývá z jejich pracovního postavení. Vstupují do vzdělávání s jasným cílem.
3. Tato skupina se skládá z lidí ve věku 45 – 60 let – lidé v této skupině už mají bohaté zkušenosti jak po pracovní, tak i po osobní stránce. Převážně studují individuálně a jejich zájmy se ubírají hlouběji např. kultura, zájem o filozofii.
4. Do této poslední skupiny jsou řazeni lidé nad 60 let – lidé v této skupině už nemají zájem o studium.

V učení dospělých sehrává velice důležitou roli zkušenost z práce, zájmy jedince a rodinná zkušenost (Bednaříková, 2002, s. 19).

Hlavními kritérii pro úspěšné učení je pevná vůle jedince, osobnost vzdělavatele, životospráva, umění racionálně využívat čas. Záleží zde na přístupu vzdělavatele k účastníkům daného kurzu (jeho postupy a metody). Umění využít čas je pro dospělého jedince velice důležitý. Musí si rozvrhnout svůj denní režim, který zahrnuje práci, jeho další vzdělávání a rodinu. Časový plán není někdy snadné sestavit. Další vzdělávání probíhá převážně v odpoledních (hned po práci) nebo večerních hodinách. Pod pevnou vůlí si můžeme představit cílevědomé úsilí směřující k našim vytyčeným cílům.

2.2.2 Motivace

Podle Bednaříkové (2006, s. 58) můžeme motivaci rozdělit na následující druhy motivů:

1. stimulace a únik – uvedený druh motivu se projevuje u těch dospělých, kteří chtějí vyplnit svůj volný čas;
2. profesní růst – pro získání lepší pozice na pracovišti a pro získání znalostí a dovedností v oboru, ve kterém pracují;
3. společenský prospěch – jedná se o vzdělávání, které vede k vytyčeným cílům;
4. společenské kontakty – získání nových přátel;
5. vnější očekávání – je to vzdělání uskutečněné na základě očekávání lidí kolem nás, že se budeme vzdělávat dál;
6. z potřeb a zájmů – učení pro radost, které vyplývá z potřeb a zájmů.

Největší motivací, kterou člověk k učení může mít, je jeho vlastní podnět učit se. Sebmotivace je velice důležitá. Příkladem sebmotivace může být např. zvládli to jiní, zvládnou to taky. Mužík (2005, str. 9) uvádí pyramidu motivace k učení. Zmíněná pyramida je sestavena na předpokladech, že vzdělávání dospělých vychází ze získávání informací, formování odborných znalostí, dovedností a návyků. Cílem je zvýšení výkonnosti daného jedince. Člověku se pak zvyšují jeho šance na trhu práce (Mužík, 2005, str. 9).

Pro úspěšné učení existuje několik klíčových předpokladů, kterými jsou: motivace, vůle, osobnost jedince, umění učit se atd. (Bednaříková, 2006, s. 18).

Účast na vzdělávání ovlivňují tyto faktory (Beneš, 2008, s. 82):

1. společenské klima a rámeček učení – společenské klima se začíná měnit po přijetí strategie rozvoje lidských zdrojů, programů Evropských fondů;
2. témata a výzvy – vznikly nové nároky v důsledku společenských a ekonomických změn (kvalifikační požadavky – dovednosti v podobě: jazyků, počítačové gramotnosti atd.);
3. vztahy a okolí;
4. životní situace – hlavními překážkami je zde nedostatek času, chybějící péče o děti a nedostatek finančních prostředků;
5. osobnostní charakteristika – do této kategorie můžeme zařadit zájmy, zkušenosti s učením, zodpovědnost.

Motivy pro učení mohou být různé: chtěli bychom získat sociální uznání, schopnost používat své naučené znalosti k řešení problémů atd. (Beneš, 2008, str. 83).

Motivační rozdíly se liší podle věku, socioekonomického statusu, dosaženého vzdělání, podle pohlaví. Podle Maslowa s vyšším věkem a sociálním statutem dochází k uspokojování vyšších potřeb. Motivaci pozitivně ovlivňuje výše příjmu, statusu a vzdělávání (Beneš, 2008, s. 84).

Autor M. Beneš v knize zmiňuje publikaci americké badatelky C. Aslanian, která provedla studii o důvodech, které vedou dospělé k učení. Výsledkem studie bylo, že 83 % se účastnilo vzdělávání z důvodů zvládnutí životních změn, 17 % navázání sociálních kontaktů a k uspokojení jejich zájmu o danou tematiku. Hlavním podnětem pro jedince zahájit vzdělávací proces byla u 56 % respondentů práce a u 34% z nich rodina. Tyto dvě hlavní příčiny vycházely z trávení volného času respondentů. Převážná část respondentů výzkumu trávila svůj volný čas v práci nebo s rodinou. Na základě toho můžeme vyvodit, že potřeba učení vzniká tam, kde tráví svůj volný čas (Beneš, 2008, s. 85).

S motivací se rovněž pojí cíle. Je nezbytné, aby si je jedinec stanovil předem. Cíle by měly být jasné, konkrétní a zřejmé.

2.2.3 Bariéry

Ve vzdělávacím procesu se setkáváme s různými bariérami. Mezi ně lze zařadit potřebu dokonalosti, negativní zkušenosti, nevhodná definice cíle a stereotyp myšlení. **Potřeba dokonalosti** znamená, že se člověk bojí svého selhání. Lidé si nepřipouštějí své chyby a nechtějí si přiznat, že by někdo jiný mohl mít pravdu. **Negativní zkušenost** plyne z neúspěchů v minulosti. Další zmiňovanou bariérou je **nevhodná definice cíle**. Tato bariéra brání k efektivnímu učení. Tato nevhodná definice výzvy staví před účastníky bariéru v podobě nemožnosti splnění požadavku. Účastník vzdělávání tuto výzvu či daný úkol chápe jako něco, co nedokáže zvládnout (je to nad jeho síly). V tomto případě rozlišujeme zónu učení, zónu komfortu a zónu paniky. Zóna učení je oblast neznámého. Jsou to situace, které neznáme. Tato oblast obsahuje nové přístupy a metody. Zóna komfortu je pro nás známá oblast (nic nás nezaskočí – už to vše známe). Poslední zónou je zóna paniky. V této oblasti jsou věci, které nemůžeme zvládnout, když se zajde nad naše síly. Je jen na lektorovi, do jaké situace a zóny přivede účastníky vzdělávacího procesu. Lektor by měl vybírat situace tak, aby nezašel daleko od komfortní zóny a účastníci neztratili zájem o vzdělávací proces. Pod **stereotypem** si můžeme představit metody, které dobře známe (jsou ověřené). Nechceme si připustit nové a lepší řešení (Kuchařová, Vodák, 2011, s. 110 – 111).

Bednaříková (2006) dělí bariéry do následujících tří kategorií:

1. Psychologické bariéry – v podobě nedostatečné motivace, špatný styl učení, strach ze selhání atd.
2. Pedagogické bariéry – nedostatek předchozích vědomostí, špatná kvalifikace a nevhodná výuka lektora ve vzdělávání.
3. Organizační bariéry – špatná informovanost o možnostech vzdělávání.

Jak už jsem zmínila v předchozí kapitole, důležitým faktorem pro vzdělávání je motivace. Motivace nás vede k předem stanoveným cílům, které jsme si zvolili. V současné době je informovanost o různých možnostech vzdělávání na vysoké úrovni. V dnešní době si jedinec všechny dostupné informace, které potřebuje, může najít na internetu.

Každý jedinec je jiný, a to i ve stylu učení. Každý má stanoveny své limity, které nedokáže překročit. Při vzdělávání dospělých je důležité, aby lektori volili různé styly učení a přizpůsobovali je účastníkům vzdělávání. Vhodným přizpůsobením výuky odstraňují

i bariéry, které se mohou objevit ve vzdělávacím procesu (Kuchařová, Vodák, 2011, s. 110 – 111).

3 Zájmové vzdělávání dospělých a jeho místo v celoživotním učení

Vzdělávání dospělých chápeme jako celoživotní proces, ve kterém se jedinec přizpůsobuje změnám ekonomického, společenského, kulturního a politického života. Celoživotní učení (CŽU) znamená v pojetí vzdělávání koncepční změnu, kdy jsou možnosti učení jak v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému, tak mimo ně chápány jako propojený celek, a proto nám kdykoliv během našeho života umožňuje využívat přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním k větší kvalifikaci (MŠMT, 2007).

3.1 Zájmové vzdělávání v kontextu CŽU

Vzdělávání dospělých je součástí celoživotního vzdělávání (tj. od narození do smrti), které nabývá v současném světě na významu, neboť život dospělého jedince ovlivňují neustále se měnící ekonomické i společenské podmínky. Především v požadavcích na další vzdělávání se odráží vzrůstající globalizace. Důvodem dalšího vzdělávání v době globalizace jsou pohybuující se lidé, myšlenky a investice přes hranice státu. Jako východiskem pro tento vliv je další vzdělávání. Demografický vývoj (populace stárne) má za následek zvyšující se zájem o další vzdělávání v seniorských kategoriích. Na snižování nezaměstnanosti se podílí velkou mírou vzdělání, a to v podobě prodlužování vzdělávání mladých lidí. Rozvíjí se též rekvalifikační kurzy, dokonce v některých zemích je zavedena podpora zájmového vzdělávání v období nezaměstnanosti. Ochota lidí učit se novým věcem vede ke snižování nezaměstnanosti (Bočková, 2002, s. 3 - 5).

Celoživotní učení (viz. tabulka 1) se dá chápat jako nepřetržitý proces. Ve skutečnosti se jedná o neustálou připravenost jedince se učit. Nejdůležitější vlastnost, kterou jedinec v sobě má, je schopnost učit se. Tím pádem mluvíme spíše o celoživotním učení, nikoliv o vzdělávání. Toto učení bychom mohli nazvat jako samostatné učení např. v přírodě, v práci, na kulturních akcích atd. Celoživotní učení se realizuje jako (MŠMT, 2007):

1. Formální vzdělávání – se uskutečňuje ve vzdělávacích institucích (ve školách). Právní předpisy formálnímu vzdělávání vymezují funkce, cíle, obsahy, organizační formy atd. V tomto vzdělávání jedinec získává určitý stupeň vzdělání.
2. Neformální vzdělávání – je zaměřeno na získávání určitých dovedností, schopností, znalostí a na zlepšení společenského a pracovního uplatnění jedince. Neformální vzdělávání se uskutečňuje v neziskových organizacích, soukromých vzdělávacích institucích a ve školských zařízeních atd.

3. Informální učení – jedinec získává znalosti a dovednosti z každodenních zkušeností a činností v práci, ve volném čase a v rodině. Informální vzdělání je nekoordinované a neinstitucionálně zajištěné.

Komise UNESCO v roce 1972 vydalo dokument „Learning to be“, který obsahoval řadu doporučení pro vzdělávání dospělých. Uvedený dokument měl za cíl umožnit vzdělávání každému člověku v průběhu jeho celého života. V roce 1996 vyšla organizaci UNESCO publikace „Learning: the treasure within“ (učení je dosažitelný poklad) známá i pod názvem tzv. Delorsova zpráva. Jejím úkolem bylo zdůrazňovat proces individuálního učení jedince jako jeho vlastní aktivitu. Učení je v tomto dokumentu založeno na čtyřech pilířích, kterými jsou: učit se vědět, učit se jednat, učit se žít pohromadě s druhými a učit se být. Také organizace OECD¹ vydala dokument Lifelong learning for all, který se týkal celoživotního učení a jehož cílem bylo dosáhnout vyšší zaměstnanosti, ekonomického rozvoje, politické soudržnosti a prohloubení demokracie. Uvedený dokument se lišil od Delorsovy zprávy tím, že byl spíše zaměřen na ekonomickou sféru (Šerák, 2009, s. 15)

Pojem celoživotní učení v dnešní době není úplně výstižný, jelikož zdůrazňuje časovou dimenzi vzdělávání, proto se dnes používá i pojem všeživotní (lifewide) učení. Všeživotní (lifewide) učení probíhá ve všech prostředích a životních situacích (MSMT, 2007).

---

¹ OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se skládá ze 30 členských zemích. Členské země musí respektovat určité principy. Tato organizace podporuje růst zaměstnanosti, životní úroveň členských států atd. (MPSV, 2007).

Vzdělávání dospělých se podle Palána (2002, s. 22–23) může uskutečňovat jako:

Tabulka 1 Celoživotní učení

<u>Vzdělávání dětí a mládeže</u>		<u>Vzdělávání (učení) dospělých</u>
<p><u>Vzdělávání ve školách</u> <u>Vzdělávání v:</u> základních středních vyšších odborných na VŠ (bakalářské, magisterské, doktorské studium) <u>Formy vzdělávání:</u> prezenční, večerní, dálkové, distanční, kombinované, externí.</p>		<p><u>Další vzdělávání</u></p>
<p><u>Občanské vzdělávání</u> Zaměřuje se k formování práv a povinností jedinců v roli občanských, politických.</p>	<p><u>Zájmové vzdělávání</u> Seberealizace ve volném čase Odborné zájmové vzdělávání, zájmová sdružení, vzdělávání seniorů.</p>	<p><u>Další profesní vzdělávání</u> Vzdělávání poskytnuté jedincům, kteří řádně dokončili odborné vzdělávání v průběhu mládí a jsou součástí profesního vzdělávání.</p>
<p><u>Kvalifikační vzdělávání</u> Zvyšování, prohlubování, získávání, udržování, obnovení → kvalifikace, zaškolení a zaučení.</p>	<p><u>Rekvalifikační vzdělávání (cílená)</u> Specifická a nespécifická rekvalifikace, motivační kurzy, obnovení, doplňování, rozšiřování → rekvalifikace.</p>	<p><u>Normativní školení (kurzy)</u> Odborná způsobilost pro provozování živností, odborná způsobilost pro technologické práce, odborná způsobilost specializovaných odborných pracovníků (vzdělání určené právní normou).</p>

3.2 Charakteristika zájmového vzdělávání a jeho funkce

Zájem znamená osobní vlastnost, která vyjadřuje určitý vztah k předmětům, kterým připisujeme zvláštní význam, a proto se snažíme naším zájmem o aktivní kontakt s předmětem našeho zájmu. Zájmové činnosti jedinců se výrazně liší podle věku, ale také podle vyspělosti daného jedince (Němec a kol, 2002, s. 23).

Podle Němce (2002, s. 23) lze zájmové vzdělávání rozdělit také podle obsahu, a to na:

1. Vědeckotechnické a vědecké (motoristé, radioamatéři, mineralogové, biologové atd.).
2. Technicko-praktické (vaření, chataření, modelářství).
3. Společenskovední (sebevzdělávání jazykové, historické, sběratelství atd.).
4. Přírodovědné (chovatelské a pěstitelské zájmové vzdělávání – zahrádkáři, rybáři, včelaři).
5. Esteticko-výchovné (výtvarné, hudební zájmové vzdělávání atd.).
6. Tělovýchovné, sportovní a turisticky zaměřené (atletika, gymnastika, plavání, tenis, fotbal, hokej atd.).

Zájmové vzdělávání definuje Bílá kniha jako (MMS, 2002): „souhrn výchovně vzdělávacích, rekreačních, poznávacích, ale i jednorázových činností a aktivit, směřující k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou výuku“.

Zájmové vzdělávání nám nabízí širokou škálu vzdělávání podle našich osobních potřeb a zájmů. Ty lze rozdělit do čtyř kategorií:

1. sebevzdělávání – do tohoto rozdělení patří samostatná výuka člověka za pomoci např. internetu, literatury;
2. pomocí specializované organizace – vzdělávání za pomoci organizace, která se specializuje na zájmové vzdělávání (formální či neformální organizace);
3. pomocí nesespecializované organizace – vzdělávání taktéž za pomoci organizace, ale která nemá specializaci (formální nebo neformální), ale dokáže vytvořit podnětné prostředí pro člověka;
4. kombinace – kombinace všech výše uvedených možností zájmového vzdělávání.

Důležitým rysem, který rozlišuje zájmové vzdělávání od ostatních kategorií, jsou dobrovolnost, svoboda výběru, uspokojení potřeb a neformálnost. Každý jedinec, který se rozhodne zapojit se do zájmového vzdělávání, si volí také způsob trávení volného času.

Uvedené vzdělávání je úzce spojeno s profesí daného jedince. Profesní motivace může být příčinou zvoleného typu zájmového vzdělávání jedinců (Šerák, 2009, s. 53).

Zájmové vzdělávání lze charakterizovat jako systém krátkodobých i dlouhodobých organizačních forem, které nám umožňují edukační, poznávací volnočasové aktivity účastníků, které jsou uskutečňovány informálním a neformálním způsobem a přitom je kladen důraz na rozvoj a kultivaci osobnosti (Šerák, 2009, s. 16).

Podle Vymazala (1990, s. 12) rozlišujeme funkce zájmového vzdělávání na:

- a) světonázorová – poskytuje nám pochopení v orientaci světa a naše postavení v něm;
- b) všeobecněvzdělávací – má za úkol rozšířit a aktualizovat naše poznatky;
- c) sociálně adaptační – formuje člověka k zvládnání jeho sociálních rolí ve společnosti;
- d) kompenzační – snaží se překonat nedostatky a jednostrannosti výchovy;
- e) popularizační – napomáhá šíření poznatků a stimuluje zájem dalšího vzdělávání;
- f) kvalifikační – to jsou všechny znalosti a dovednosti potřebné k zvládnání pracovních rolí;
- g) ekonomická;
- h) konzervační – napomáhá k uchování hodnot;
- i) aktualizací, inovační – aktualizuje poznatky;
- j) relaxační – výchova a vzdělávání jako forma odpočinku;
- k) regenerační;
- l) profylaktická – pomáhá hodnotně naplnit volný čas a vyvést nás z monotónnosti;
- m) seberealizační;
- n) komunikativní nebo afiliační – má za úkol rozšiřovat okruh blízkých a známých přátel, navazovat kontakty;
- o) expresivní – to mohou být např. umělecké aktivity, záliby atd.;
- p) sociálně integrační a kontrolní;
- q) propagandistická – utváření postoje jedince k aktuálním problémům.

V zájmovém vzdělávání převažuje v současné době ekonomická, kvalifikační a relaxační funkce.

3.3 Didaktické aspekty zájmového vzdělávání

Vzdělávací proces se neobejde bez vhodných metod a postupů. Tyto metody nám slouží jako způsob uspořádání činností a opatření pro realizaci vzdělávacího procesu tak, abychom dosáhli vzdělávacího cíle (Bednaříková, 2006, s. 65).

Základním znakem všech metod je jejich zaměření na cíl či obsah. Danou metodu si vybíráme podle toho, co chceme vyučovat a čeho chceme s danou metodou dosáhnout (obsah). Výběr metod podmiňuje: charakteristika problematiky, způsob myšlení v oborech, charakter obsahu (je těžký na zapamatování, názornost,...) vzdělávání. Výběr metod ovlivňují následující činitelé (Bednaříková, 2006):

1. Cíl vzdělávání.
2. Zásady vzdělávání.
3. Obsah vzdělávání.
4. Účastníci a osobnost lektora.
5. Časové a materiální podmínky.

Výkladově ilustrativní metodu používáme, když se jedinec dosud nikdy s daným problémem nesetkal a je pro něho zcela nový. Tato metoda je propojena s diskuzí. Dialogickou metodu využíváme pro rozvoj samostatného myšlení. Lektor si v této metodě může ověřit, jak účastníci porozuměli jeho výkladu za pomoci zpětné vazby. Dalšími metodami jsou: brainstorming, situační metoda a inscenační metoda. U brainstormingu se jedná o metodu tvorbu nápadů a rozvíjení myšlení. V praxi se používá tak, že moderátor seznámí účastníky s problémem a jeden po druhém postupně říkají návrhy na řešení daného problému. Jejich návrhy jsou zapisovány na tabuli, aby na ně každý dobře viděl. Pak se všechny návrhy zhodnotí z hlediska efektivnosti, přínosu a realizovatelnosti. Další metodou je metoda situační. Spočívá v diskuzi o daném problému, který je založen na skutečném případě. Další metodou je inscenační metoda. Zabývá se řešením problému, ale sami účastníci se daného problému účastní prostřednictvím přidělených rolí. Tato situace působí zcela reálně. Účastník je plně vtažen do děje příběhu a daného problému. Ve výuce u dospělých jedinců je velice důležité střídat metody, jelikož neexistuje žádná metoda, která obsáhne vše (Bednaříková, 2006, s. 66).

V průběhu výuky je důležitá role lektora. Ve vzdělávacím procesu si vybírá metody, které použije, a také musí být schopen metody měnit podle situace, tématu a daných účastníků (Šerák, 2002, s. 130).

Podle Paška (Bednaříková, 2006, s. 47) rozeznáváme základní formy vzdělávání, kterými jsou:

1. monologické formy;
2. dialogické formy;
3. kolektivní a kombinované formy;

4. formy laboratorní povahy;
5. institucionální a organizační formy.

Můžeme rozdělit formy podle množství účastníků (párové, skupinové, hromadné); z organizačního hlediska (s trvalým složením účastníků nebo s nestálým složením); délky trvání (cyklické – dlouhodobý plán, jednorázové – zrovna potřebuji, účelové). Zdeněk Palán uvádí formy vzdělávání dospělých podle (Bednaříková, 2006, s. 49):

1. časového uspořádání – každá výuka je omezena časovou jednotkou (může to být např. 1 vyučovací hodina). U vzdělávání dospělých může být vyučovací hodina v podobě i jednorázové akce, kurzů, seminářů);
2. vyučovacího prostředí – záleží, kde se výuka uskutečňuje (ve třídě, ve volné přírodě);
3. organizačního uspořádání studujících – do této kategorie řadíme výuku např. individuální výuka jazyků nebo skupinová, smíšená výuka;
4. stavu systému, ve kterém se vzdělává – rozdělujeme tuto kategorii na živou (lektor, žák) a neživou (technika, didaktické pomůcky);
5. interakce lektor – posluchač – tuto kategorii dále rozdělujeme na kooperativní (spolupráce); participiální (projekt); individualizaci – diskuze, práce v týmech, individuální konzultace;
6. zaměření na vzdělávací lekce – např. kurzy, rekvalifikace atd.

V zájmovém vzdělávání u dospělých hrají rovněž roli didaktické prostředky. Rozumíme jimi učební pomůcky, dostupnou techniku, výukové prostory a vybavení v nich. Učební pomůcky jsou materiální prostředky, které napomáhají edukačnímu obsahu (Mužík, 2004). Jejich použití vede účastníky výuky k větší efektivitě a rychlosti osvojení. Učební pomůcky můžeme rozdělit, a to na (Šerák, 2009, s. 80):

1. reálné objekty (různé preparáty, výrobky...);
2. modely (statistické, dynamické...);
3. zobrazení (fotografie, obrazy...);
4. symbolická zobrazení (grafy, mapy, plány...);
5. nosiče statistických obrazů (diapozitivy, projektor);
6. nosiče dynamických obrazů a zvuků (DVD přehrávače...);
7. zvukové pomůcky (CD, magnetofony, gramofonové desky, kazety);
8. dotykové pomůcky (slepecké písmo, reliéfové obrazy);
9. nosiče počítačových programů (CD-ROM, flashky, diskety);
10. literární pomůcky (knihy, skripta, letáky...).

3.4 Současná nabídka jazykového vzdělávání

V současné době jazykové znalosti představují důležitou roli v pracovním i mimopracovním životě jedince. Zvyšují se nároky kladené na jazykovou vybavenost zaměstnance. Jedinec se neobejde bez znalosti minimálně jednoho cizího jazyka. Poptávka po jazykovém vzdělávání stále stoupá jak ve formálním, tak v neformálním vzdělávání. Jazykové kurzy činí až čtvrtinu celkové nabídky v neformálním vzdělávání. Podle průzkumu, který provedla společnost Donath-Burson-Marsteller ve spolupráci s Asociací institucí vzdělávání dospělých ČR a společností Factum Invenio v období od 23. září do 26. října 2009, bylo zjištěno, že se jazykového vzdělávání účastnily především ženy (Donath – Burson-Marsteller, 2009).

Tabulka 2 Účast v jazykovém neformálním vzdělávání podle věku a pohlaví v %

	<u>Jazykové neformální vzdělávání</u>	<u>Jiné než jazykové neformální vzdělávání</u>
Podle pohlaví:		
Ženy	8,5 %	23,6 %
Muži	6,2 %	25,8 %
Podle věku:		
18 – 24		22,9 %
25 – 34	9,0 %	27,4 %
35 – 44		31,2 %
45 – 54	11,4 %	32,1 %
55 – 64		17,5 %
65 – 69	9,7 %	4,4 %
	6,6 %	
	2,6	
	0,9 %	

Z tabulky 2 je patrné, že největší zájem o neformální jazykové vzdělávání má věková skupina 25 – 34 let. Tuto skupinu tvořily ženy s 8,5 % a muži s 6,2 % (CZSO, 2013).

Mezi další faktory, které mohou ovlivňovat účast v neformálním vzdělávání (kam patří také jazykové zájmové vzdělávání), řadíme např. stupeň vzdělání, povolání, finanční prostředky a motivaci. Ve výzkumu společnosti Donath-Burson-Marsteller (ve spolupráci

s AIVD ČR a Factum Invenio), který jsme již zmiňovali výše, byly zaznamenány a zpracovány důvody účasti v pracovně orientovaném jazykovém vzdělávání (CZSO, 2013).

Tabulka 3 Důvody účasti v pracovně orientovaném neformálním jazykovém vzdělávání

Zlepšit kariérní výsledky	79 %
Prohloubit znalosti, o které mám zájem	49 %
Získat znalosti kvůli každodenní potřebě	48 %
Snížit ztrátu zaměstnání	33 %
Zlepšit vyhlídky na získání lepší práce	24 %
Začít vlastní podnikání	1 %
Musel se zúčastnit	12 %
Získat certifikát	15 %
Zábava, potkat nové lidi	5 %

Z výše uvedené tabulky 3 jasně vyplývá, že hlavním důvodem pro vzdělávání v oblasti cizích jazyků v neformálním vzdělávání je zlepšení kariérních výsledků respondentů (CZSO, 2013). Uvedený závěr koresponduje také s výsledky, ke kterým dospěl Aslainův výzkum (Beneš, 2008, str. 85), že hlavním motivem pro dospělého jedince je práce (56 %). Na základě dvou výzkumů můžeme usuzovat, že převážná část dospělých se zapojuje do dalšího vzdělávání z důvodu lepší pracovní pozice či udržení si stálého zaměstnání.

Lidé, kteří žijí ve větších městech, přikládají na vzdělávání větší význam než lidé, kteří žijí v menších městech. Vzdělávání je nutnost, proto by si měl každý jedinec aktualizovat své vědomosti a dovednosti, aby byl schopný obstát v profesním, společenském a soukromém životě. Starší generace má větší zájem o jazykové kurzy a moderní technologie – PC.

4 Osobnost lektora v jazykovém zájmovém vzdělávání dospělých

Lektor je vzdělavatel dospělých, který řídí výukový proces v dalším vzdělávání. Na lektorovi stojí kvalita celé výuky. Sám lektor určuje, jaké metody použije a jakým směrem se bude výuka ubírat, popř. stanovuje cíle a obsah kurzu. V roce 2013 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy udělilo AIVD (Asociace institucí vzdělávání dospělých v ČR) autorizaci pro profesní kvalifikaci „lektor dalšího vzdělávání“ – tj. že každý, kdo projde tímto kurzem, získá osvědčení v profesní kvalifikaci lektora dalšího vzdělávání s celostátní platností (AIVD, 2010).

4.1 Charakteristika pracovníků v zájmovém vzdělávání dospělých

Účastníci zájmového vzdělávání dospělých si mohou vybrat ze široké škály nabídky, které toto vzdělávání poskytuje např. jazyky, pc atd. Účastníkem zájmového vzdělávání může být každý od 18 – 85 let a více. Jsou to jedinci, kteří si chtějí rozšířit své dovednosti a znalosti v jejich životě. Lektori, kteří takovéto studenty vedou, mají za úkol pro ně připravit výukový program. Při přípravě na hodinu musí brát v potaz, že jsou to lidé z odlišných typů prostředí a rozdílných věkových skupin (Gradirelant, 2014).

Lektor by se měl snažit, aby pro ně vytvořil optimální prostředí pro vzdělávání (Gradirelant, 2014).

Za pracovníka v zájmovém vzdělávání se považuje každý zaměstnanec, který vykonává jakoukoliv činnost, která ovlivňuje výsledky a průběh vzdělávání dospělých (Bednaříková, 2006, s. 25).

Pracovníci v oblasti zájmového vzdělávání mají za úkol uzpůsobit chod výuky tak, aby zvolili vhodné metody a dobře si zorganizovali výuku. Je však nutné si uvědomit, že lektoři zájmového vzdělávání jsou spíše nadšenci než kvalifikovaní odborníci. Měli by být flexibilní a umět vystupovat v různých profesních rolích. Michal Šerák (2009, s. 124) zmiňuje sedm základních rolí, které lektor v zájmovém vzdělávání vykonává:

1. Diagnostik – úkolem je stanovovat a určovat metody, formy a potřebné pomůcky.
2. Organizátor – stará se o zajištění finančních, materiálních, personálních stránek činností.
3. Manažer – má za úkol koordinovat aktivity.
4. Lektor – stará se o výukový proces.

5. Podněcovatel – má za úkol podněcovat zájem a aktivitu jedinců.
6. Poradce – nabízí možnosti a poskytuje informace o možných aktivitách.
7. Hodnotitel – zabývá se spokojeností jedinců s aktivitami a navrhuje změny.

Jak je výše uvedeno, lektor se stará o výukový proces, který je postaven na schopnosti lektora motivovat účastníky vzdělávání. Neměl by se řídit tím, že to, co bude motivovat jeho, bude motivovat i účastníky ve výukovém procesu. Je velice důležité, aby výukové cíle byly reálné. Velmi náročné cíle vedou k neúspěchu a vyvolávají nechuť k učení a méně náročné nemotivují a nedávají pocit rozvoje jedince. Velmi důležitým úkolem lektora je, aby usměrňoval výuku k reálným cílům (Mužík, 2004, s. 51).

V zájmovém vzdělávání působí čtyři hlavní typy lektorů:

1. Lektoři – zaměstnanci – pracovníci institucí.
2. Lektoři – podnikatelé – do této kategorie spadají osoby se živnostenským listem (lektorská činnost).
3. Lektoři – odborníci – jsou to experti, kteří seznamují s novými nápady.
4. Lektoři – dobrovolníci – do této skupiny se řadí pracovníci (dobrovolníci) z neziskových institucí.

V praxi lze rozdělit typy organizace a vedení výuky na klasický a zážitkový typ. Do klasického typu zahrnujeme vztah přednášejícího s posluchačem, zážitkový typ má za úkol klást důraz na aktivitu účastníků. Pod edukátorem zážitkového typu si můžeme představit facilitátora, animátora a iniciátora, kteří mají za úkol řídit diskuzi, odstraňovat bariéry, nabízet způsoby řešení a hodnotit probíhající aktivity (Šerák, 2009, s.).

4.2 Kompetence lektora

Kompetence podle Vetešky (2008) jsou definované jako: „jedinečná schopnost jedince úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů a životních situací spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost“ (NÚV, 2011).

Charakterizujeme je jako schopnost vykonávat funkci, při které budeme dosahovat určité úrovně výkonnosti. Kompetence pracovníka jsou složeny z jeho znalostí, schopností, postojů, dovedností a v neposlední řadě z jeho zkušeností. Malach (2003) uvádí osm klíčových kompetencí:

1. Motivační kompetence (motivovat).
2. Percepční kompetence (citlivost lektora vůči jedincům).

3. Expresivní kompetence (schopnost vyjadřovat se, sdělovat informace).
4. Komunikační kompetence (verbální, neverbální, obrázkové...).
5. Didaktické kompetence (znalosti, schopnosti).
6. Konstruktivní kompetence (otevřenost, schopnost řešit problémy, konstruktivní myšlení).
7. Organizační kompetence (schopnost zorganizovat si výuku).
8. Diagnostické kompetence (zhodnotit průběh a výsledky výuky).

Posláním lektora je stanovit výukové cíle, vybírat vhodné metody pro výuku, přizpůsobovat didaktické pomůcky a techniky pro vzdělávání a také vypracovávat plán vzdělávání. Lektor by měl ovládat andragogickou didaktiku. Velký problém ve vzdělávání je, že i zkušený lektor může být špatným lektorem, pokud nezná správné andragogické zásady a neumí respektovat zvláštnosti zájmového vzdělávání (Palán, Langer, 2008, s. 121).

Podle Mužíka (2005, s. 39) má lektor ve vzdělávání následující úkoly:

1. Lektor by měl dát účastníkovi vzdělávání dosažitelné cíle (jistotu, že vzdělávání zvládnou).
2. Osobní vedení každého účastníka.
3. Podat dobře téma učení (uvést ho).
4. Rozvíjet učební látky.

Každý lektor má svoji osobnost, která se skládá z kladných či záporných vlastností. Pro lektora v dalším vzdělávání je důležité, aby byl: informovaný v oboru, diskrétní, spolehlivý, měl by dotahovat věci, zdvořilý, taktní a uměl pracovat se svým hlasem. Mezi vlastnosti, které mají spíše negativní vliv na průběh a výsledek výchovně-vzdělávacího procesu, lze zařadit: chaotický a sexistický přístup (Medlíková, 2013, s. 18 -19).

Lektor v dalším vzdělávání by měl být odborníkem, který má za sebou praxi v oboru. Důležité je, aby dokázal vysvětlit danou problematiku. Zkušenosti a celkový přehled v dané problematice jsou velkou výhodou pro lektora, jelikož to posiluje jeho autoritu (NÚV, 2011).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Vlastní průzkumné šetření

V praktické části bakalářské práce se zabýváme vyhodnocováním průzkumného šetření, které proběhlo v lednu 2015 na jazykových školách v Olomouckém kraji a týkalo se zájmového vzdělávání dospělých v oblasti cizích jazyků.

5.1 Cíl a průzkumné otázky šetření

V empirické části si klademe za úkol zjistit, jak vnímá vybraná skupina dospělých jazykové kurzy a také jaký je jejich hlavní motiv pro docházku do uvedených kurzů (z pohledu žen a mužů) v Olomouckém kraji.

Pro průzkum jsme si stanovili tyto základní otázky:

- Jaký byl hlavní důvod se do kurzu přihlásit?
- Snaží se sami doma ve volném čase zdokonalovat v cizích jazycích?
- Jaký je jejich nejdůležitější důvod k docházení do jazykových kurzů?
- Dokáže lektor dostatečně motivovat?
- Jsou lidé spokojeni v kurzech?
- Co by na jazykových kurzech změnili?
- Jaké je věkové rozpětí v kurzech?

5.2 Charakteristika a metodika průzkumného šetření

Výsledky průzkumného šetření jsme zpracovali za pomoci kvantitativního průzkumu, který byl proveden metodou anonymního dotazníku.

Jazykové školy byly vybrány zcela náhodně. V Olomouckém kraji jsme však byli limitováni souhlasem jazykových škol se průzkumu účastnit. Na konec jsme získali souhlas od tří jazykových škol. Dvě jazykové školy byly z Olomouce. Poslední dotazníky byly rozdány v kurzu ve Šternberku.

Do jedné jazykové školy byl dotazník poslán v elektronické formě. Respondenti neuváděli své jméno, proto předpokládáme, že zjištěné údaje byly vyplněny pravdivě. V dotazníku bylo 19 otázek, z toho 18 polouzavřených a 1 otevřená otázka.

5.2.1 Metoda sběru dat

Dotazník jsme respondentům rozdali v různých jazykových kurzech. Převážně jsme je rozdávali osobně. Před rozdělením jsme respondenty upozornili, že dotazník je anonymní

a slouží čistě pro naši bakalářskou práci. K jeho vyplnění jsme respondentům poskytli dostatek času. Při vyplňování dotazníků nevznikl žádný problém s pochopením otázek.

Sběr dotazníků probíhal od 16. ledna do 29. února 2015. Celkově jsme obdrželi 70 dotazníků. Z toho jsme museli 8 z nich vyřadit z důvodu špatného a nepřesného vyplnění. Z celkového počtu 70 dotazníků nám jich tedy zůstalo 62. V jazykových školách jsme se dohodli, že nebudu zveřejňovat jméno organizace. Dotazník byl distribuován převážně v tištěné podobě a to v jedné jazykové škole v Olomouci (30 respondentů) a v kurzu ve Šternberku (20 respondentů). Do druhé jazykové školy v Olomouci byl dotazník poslán v elektronické podobě (20 respondentů). Všechna data byla zpracována v programu Microsoft Excel. Získané údaje jsme zaznamenali do grafů a tabulek. Práce obsahuje přehledné tabulky pro lepší orientaci v grafech. Tabulky u grafů máme rozděleny na odpovědi žen, mužů a všech respondentů (všichni respo. – muži a ženy dohromady).

5.2.2 Realizace a zpracování průzkumu

Před rozdělením dotazníků jsme se zašli osobně zeptat do jazykových škol, jestli by bylo možné u nich udělat náš průzkum. Po vyhotovení finální fáze našich otázek jsme dotazník rozdali. Do jedné jazykové školy byl zaslán elektronicky. Před rozdělením dotazníku jsme respondentům řekli, že se jedná o anonymní dotazník. Na jeho vyplnění měli všichni respondenti dostatek času.

Náš průzkum probíhal od 16. ledna do 29. února 2015. Získali jsme data od 70 respondentů. Museli jsme vyřadit 8 dotazníků z důvodu nevyplněných otázek. Takže z celkového počtu 70 nám zbylo 62.

Dotazníky jsme zpracovávali v programu Microsoft Excel. Získaná data jsme vkládali do tabulek za pomoci funkce četnost. Tabulku jsme si pokaždé rozdělili na muže, ženy a všechny respondenty (všichni resp.). Na základě získaných dat jsme vytvořili grafy. V bakalářské práci jsme použili převážně sloupcové a jeden výsečový graf.

5.2.3 Respondenti

Dotazník byl limitován věkem respondentů (od 18 let a výše). Byl rozdělen v Olomouckém kraji v kurzech cizích jazyků. Proto jsme předpokládali, že převážná část lidí, kteří se účastnili průzkumu, byli z Olomouce. Neohlíželi jsme se na učící se jazyk v daného kurzu (anglický, německý atd.), protože jsme chtěli získat objektivní informace pro zpracování našeho průzkumu.

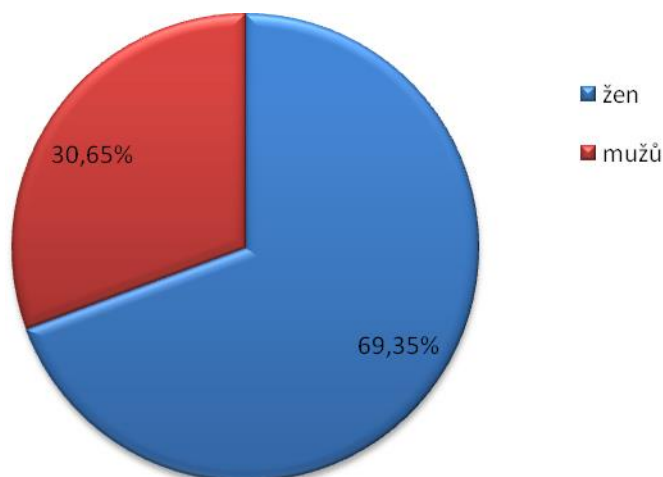
5.3 Vyhodnocení dat

Otázka č. 1 Vaše pohlaví?

Tabulka 4 Rozdělení respondentů podle pohlaví

Ženy		Muži	
43	69,35 %	19	30,65 %

Graf 1 Rozdělení respondentů podle pohlaví v %

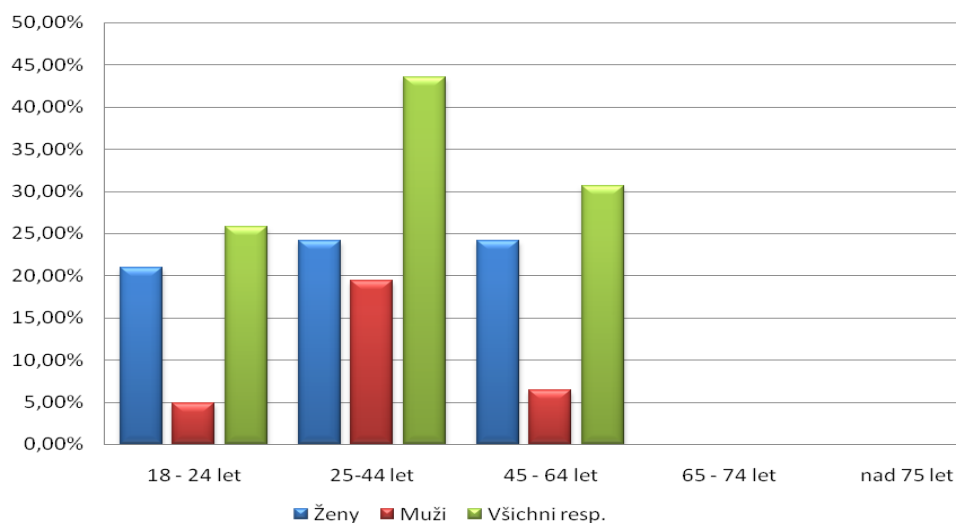
Z grafu 1 vyplývá, že se průzkumu účastnilo více žen než mužů. Procentuálně vyjádřeno bylo žen 69,35 % a mužů 30,65 %.

Otázka č. 2 Jaký je Váš věk?

Tabulka 5 Rozdělení respondentů podle věku

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
18 - 24 let	13	20,97 %	3	4,83 %	16	25,81 %
25 - 44 let	15	24,19 %	12	19,35 %	27	43,55 %
45 - 64 let	15	24,19 %	4	6,45 %	19	30,65 %
65 - 74 let	0	0 %	0	0 %	0	0 %
nad 75 let	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Graf 2 Rozdělení respondentů podle věku v %

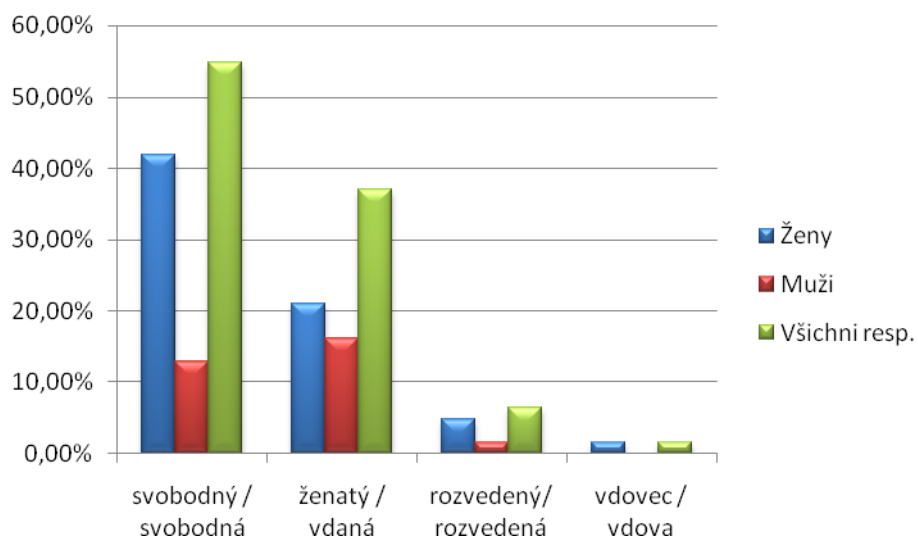
Respondenty jsme rozdělili do pěti kategorií podle jejich věku na 18 – 24 let; 25 – 44 let; 45 – 64 let; 65 – 74 let; nad 75 let. Největší účast na jazykovém vzdělávání v procentech měli respondenti od 25 let do 44 let se 43, 55 %. Danou věkovou kategorií ovládly ženy s 24, 19 % oproti mužům s 19, 35 %.

Otázka č. 3 Jaký je Váš rodinný stav?

Tabulka 6 Rozdělení respondentů podle rodinného stavu

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Svobodný / svobodná	26	41,94 %	8	12,90 %	34	54,84 %
Ženatý / vdaná	13	20,97 %	10	16,13 %	23	37,10 %
Rozvedený / rozvedená	3	4,84 %	1	1,61 %	4	6,45 %
Vdovec / vdova	1	1,61 %	0	0 %	1	1,62 %

Graf 3 Rozdělení respondentů podle rodinného stavu v %

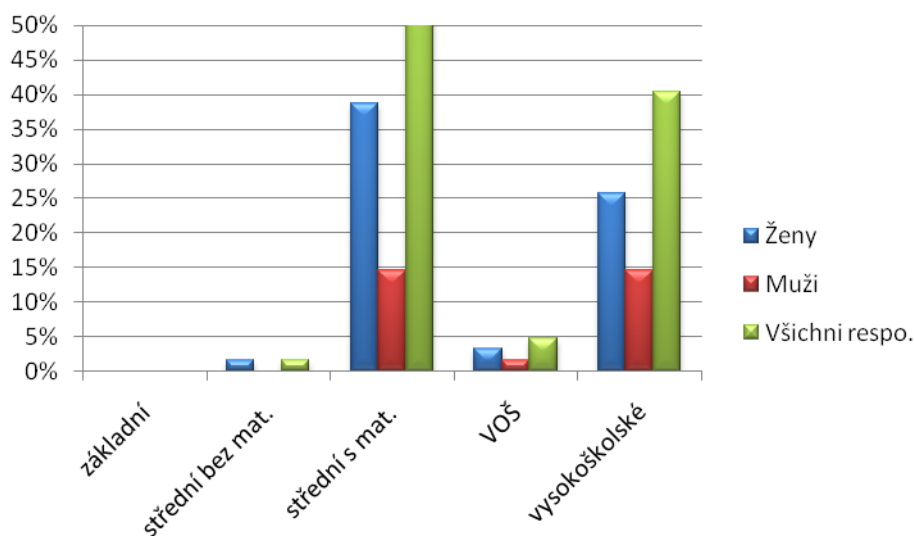
Největší skupinu respondentů v jazykovém kurzu tvořili svobodní lidé s 54,84 %. Z toho bylo 41,94 % žen a 12,90 % tvořili muži. Toto procento nám poukazuje na to, že svobodní lidé mají více volného času než vdané ženy a ženatí muži.

Otázka č. 4 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 7 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Základní	0	0 %	0	0 %	0	0 %
střední bez mat.	1	1,61 %	0	0 %	1	1,61 %
střední s mat.	24	38,71 %	9	14,51 %	33	53,23 %
VOŠ	2	3,23 %	1	1,61 %	3	4,84 %
vysokoškolské	16	25,81 %	9	14,52 %	25	40,32 %

Graf 4 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v %

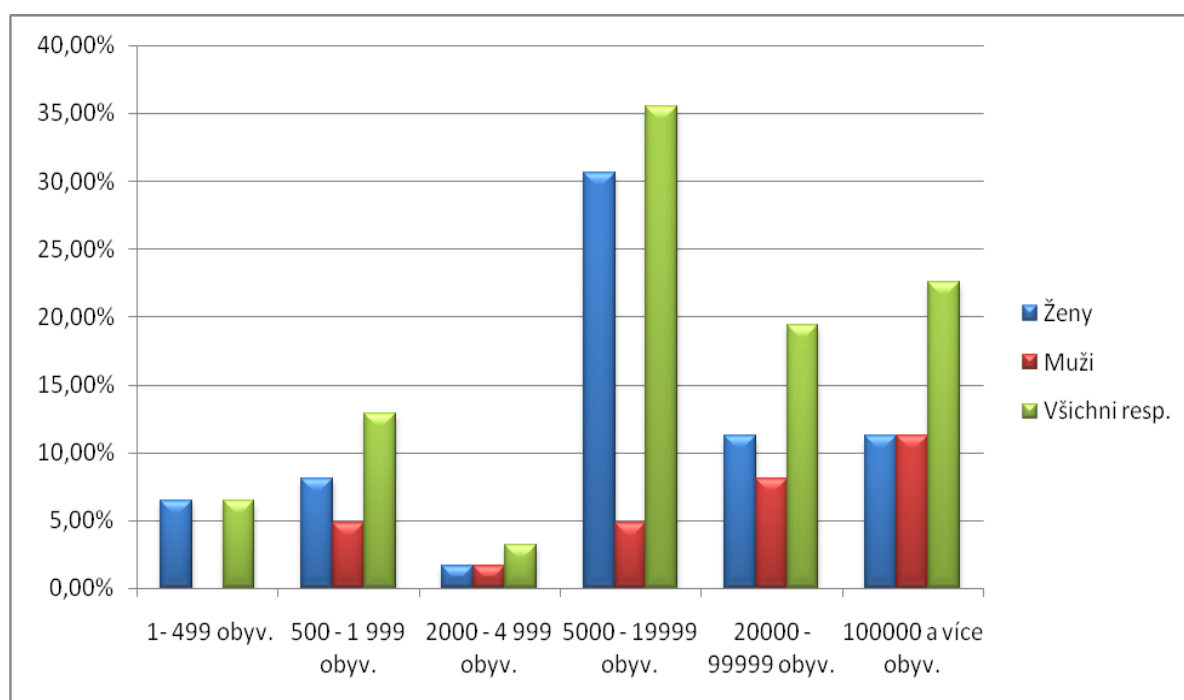
Z grafu vyplývá, že největší počet respondentů v jazykovém vzdělávání tvoří lidé se střední školou ukončenou maturitou (53,23 %). Po nich následovali lidé s vysokoškolským vzděláním se 40,32 %, VOŠ se 4,84 % a se střední školou bez maturity s 1,61 %.

Otázka č. 5 Jak velké je Vaše bydliště?

Tabulka 8 Rozdělení respondentů podle jejich bydliště

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
1 - 499 obyv.	4	6,45 %	0	0 %	4	6,45 %
500 - 1 999 obyv.	5	8,06 %	3	4,84 %	8	12,90 %
2000 - 4 999 obyv.	1	1,61 %	1	1,61 %	2	3,23 %
5000 - 19999 obyv.	19	30,65 %	3	4,84 %	22	35,48 %
20000 - 99999 obyv.	7	11,29 %	5	8,06 %	12	19,35 %
100000 a více obyv.	7	11,29 %	7	11,29 %	14	22,58 %

Graf 5 Rozdělení respondentů podle bydliště v %

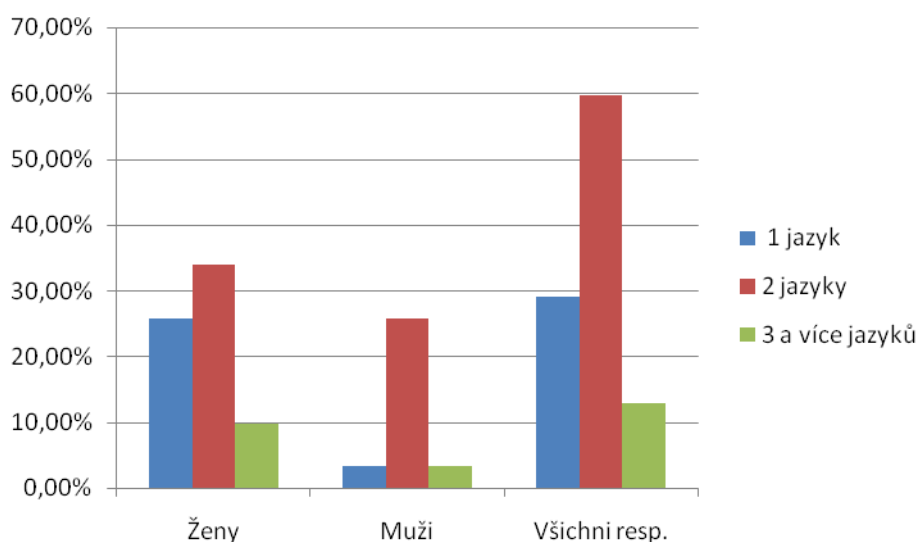
Převážná část respondentů byla z větších měst (35,48 %). Důvodem bylo, že se průzkum prováděl v Olomouci ve dvou jazykových školách a v jednom kurzu ve Šternberku.

Otázka č. 6 Kolik ovládáte cizích jazyků?

Tabulka 9 Kolik cizích jazyků ovládají respondenti

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
1 jazyk	16	25,81 %	2	3,23 %	18	29,03 %
2 jazyky	21	33,87 %	16	25,81 %	37	59,68 %
3 a více jazyků	5	8,06 %	2	3,23 %	7	11,29 %

Graf 6 Kolik cizích jazyků ovládají respondenti v %

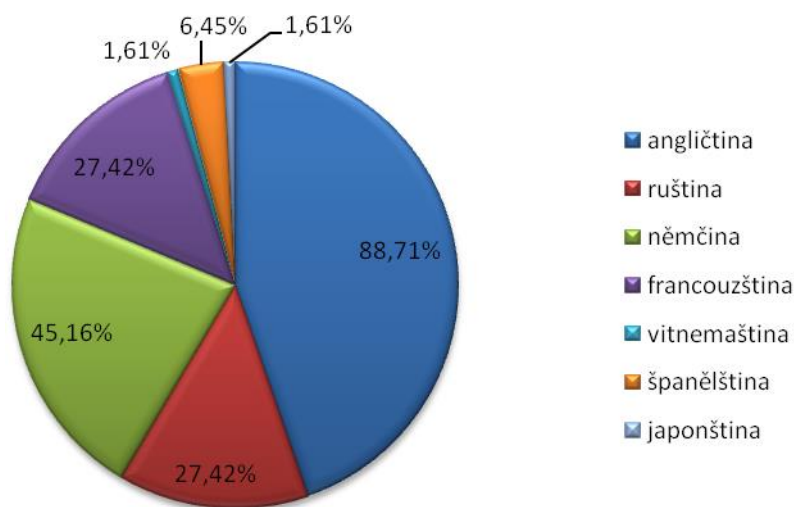
V průzkumu se prokázalo, že nejvíce lidí ovládá minimálně dva jazyky (59,68 %) nebo jeden (29,03 %). Z celkového počtu všech respondentů, kteří umí min. dva jazyky, bylo 33,87 % žen a 25,81 % mužů. Tři a více jazyků umělo pouhých 11,29 % respondentů.

Otázka č. 7 Jaké cizí jazyky ovládáte?

Tabulka 10 Jaké cizí jazyky respondenti ovládají

Všichni respondenti		
Angličtina	55	88,71 %
Ruština	17	27,42 %
Němčina	28	45,16 %
Francouzština	17	27,42 %
Vietnamština	1	1,61 %
Španělština	3	6,45 %
Japonština	1	1,61 %

Graf 7 Jaké cizí jazyky respondenti ovládají v %

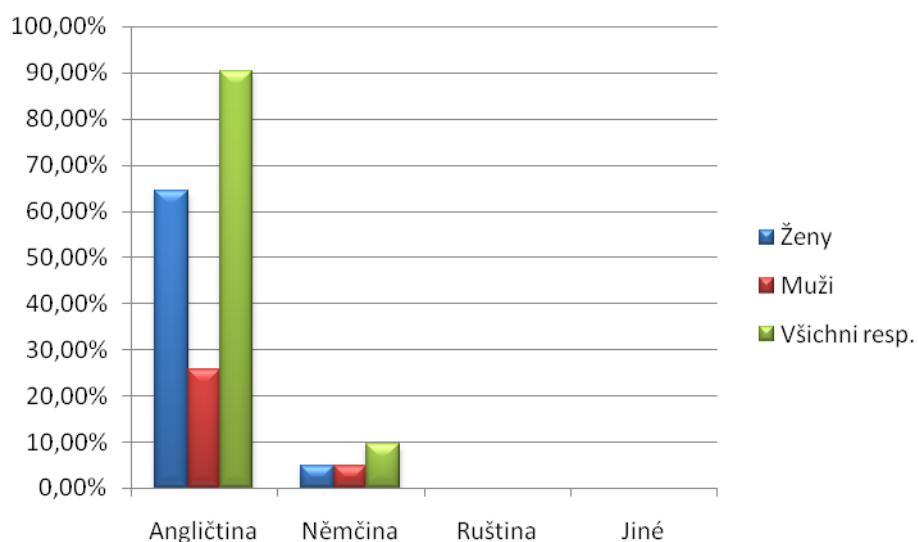
Respondenti nejvíce z cizích jazyků ovládali angličtinu (88,71 %). Jako další následovala němčina se 45,16 %, ruština a francouzština s 27, 42 %, španělština s 6,45 % a nakonec japonština s vietnamštinou s 1,61 %.

Otázka č. 8 Jaký cizí jazyk se učíte v kurzu?

Tabulka 11 Jaký cizí jazyk se respondenti učí v kurzu

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Angličtina	40	64,52 %	16	25,81 %	56	90,32 %
Němčina	3	4,84 %	3	4,84 %	6	9,68 %
Ruština	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Jiné	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Graf 8 Jaký cizí jazyk se respondenti učí v kurzu (%)

Angličtina (90,32 %) získala největší procento ze všech cizích jazyků, které se respondenti učili v kurzech. Angličtinu se učilo 40 žen (64,52 %) a 16 mužů (25,81 %). Jako další se po

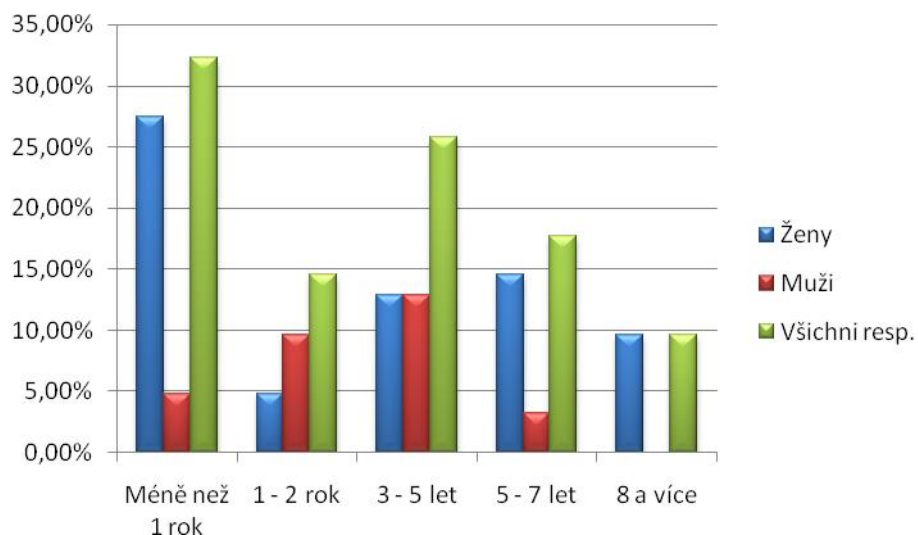
angličtině umístila němčina s 9,68 %. Z grafu 7 a 8 můžeme vypočítat, že se angličtina stala nejen nejoblíbenějším vyučovaným jazykem v kurzech, ale také jazykem, který převážná část respondentů ovládá (z otázky č. 7).

Otázka č. 9 Jak dlouho se učíte cizí jazyk v kurzu?

Tabulka 12 Jak dlouho se učí cizí jazyky v daném kurzu

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Méně než 1 rok	17	27,42 %	3	4,84 %	20	32,26 %
1 - 2 roky	3	4,84 %	6	9,68 %	9	14,52 %
3 - 5 let	8	12,90 %	8	12,90 %	16	25,81 %
5 - 7 let	9	14,52 %	2	3,23 %	11	17,74 %
8 a více	6	9,68 %	0	0 %	6	9,68 %

Graf 9 Jak dlouho se učí cizí jazyky v daném kurzu v %

Z dotazníkového průzkumu jsme zjistili, že převážná část respondentů navštěvuje kurzy méně než jeden rok (32,26 %). Pak následuje období 3 – 5 let se 25,81 % a 1 – 2 roky s 14,52 %.

Otázka č. 10 Jak jste se o kurzu dozvěděli?

Tabulka 13 Kde se o daném kurzu dozvěděli

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Kamarád/ky	25	40,32 %	9	14,52 %	34	54,84 %
Z práce	7	11,29 %	5	8,06 %	12	19,35 %
Z novin	3	4,84 %	1	1,61 %	4	6,45 %
Jiné	8	12,90 %	4	6,45 %	12	19,35 %

Možnosti, kde se o daném kurzu dozvěděli v kategorii „jiné“, byly:

Od vyučujícího – 1,61 % (1 resp.);

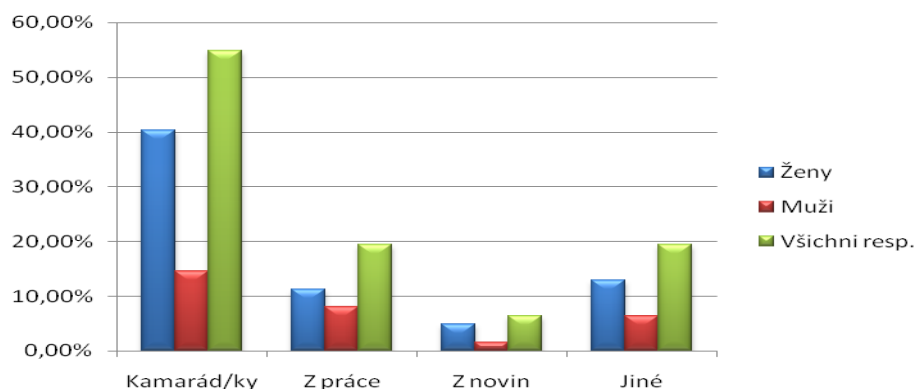
Od rodiny – 1,61 % (1 resp.);

Internet – 12,90 % (8 resp.);

Z jazykové školy – 1,61 % (1 resp.);

Od vyučujícího cizího jazyka – 1,61 % (1 resp.).

Graf 10 Kde se o daném kurzu dozvěděli v %

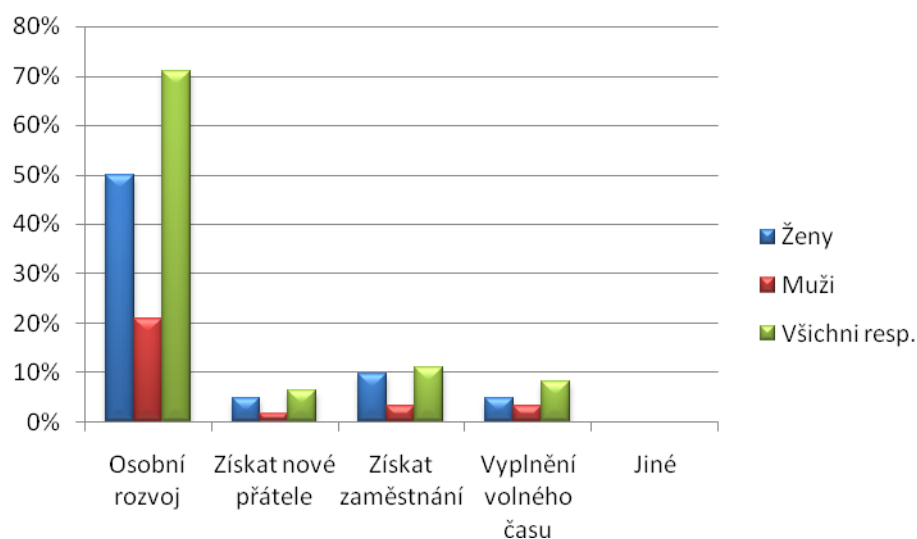
Většina účastníků se dozvěděla o jazykových kurzech od svých kamarádů (54,84 %) nebo z internetu a z práce s 19,35 %.

Otázka č. 11 Jaká byla Vaše motivace pro přihlášení se do kurzu?

Tabulka 14 Vaše motivace pro přihlášení se do kurzu?

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Osobní rozvoj	31	50 %	13	20,97 %	44	70,97 %
Získat nové přátele	3	4,84 %	1	1,61 %	4	6,45 %
Získat zaměstnání	6	9,67 %	2	3,23 %	8	12,90 %
Vyplnění volného času	4	6,45 %	2	3,23 %	6	9,68 %
Jiné	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Graf 11 Vaše motivace pro přihlášení se do kurzu v %

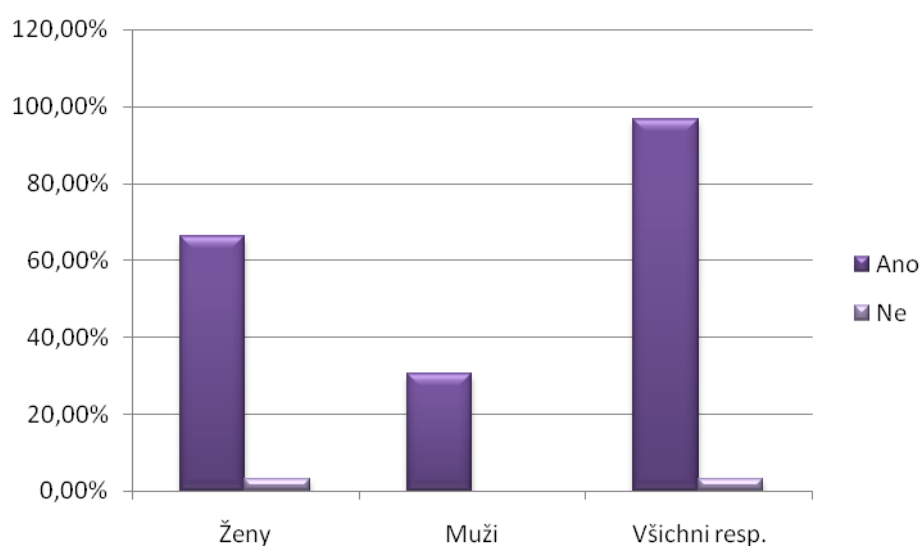
Nejčastější odpovědí na otázku, z jakého důvodu se přihlásili do daného kurzu, byl osobní rozvoj (70,97 %) nebo získání nového zaměstnání (10,90 %). Jen pouhých 6,45 % respondentů do kurzu docházelo kvůli získání nových přátel nebo 9,68 % chtělo vyplnit svůj volný čas.

Otázka č. 12 Snažíte se sami ve volném čase zdokonalovat v cizích jazycích?

Tabulka 15 Snaží se sami respondenti ve volném čase zdokonalit?

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Ano	41	66,13 %	19	30,65 %	60	96,77 %
Ne	2	3,23 %	0	0 %	2	3,23 %

Graf 12 Snaží se sami respondenti ve volném čase zdokonalit v %

Na zadanou otázku převážná část respondentů odpověděla kladně (96,77 %). Z toho 41 žen (66,13 %) a 19 mužů (30,65 %). Pouze 2 ženy z celkového počtu 62 respondentů odpověděly záporně (3,23 %).

Otázka č. 13 Pokud jste na předešlou otázku odpověděli kladně, napište, prosím, jak se sami nejčastěji snažíte zdokonalit v cizím jazyce.

Tabulka 16 Snaží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit?

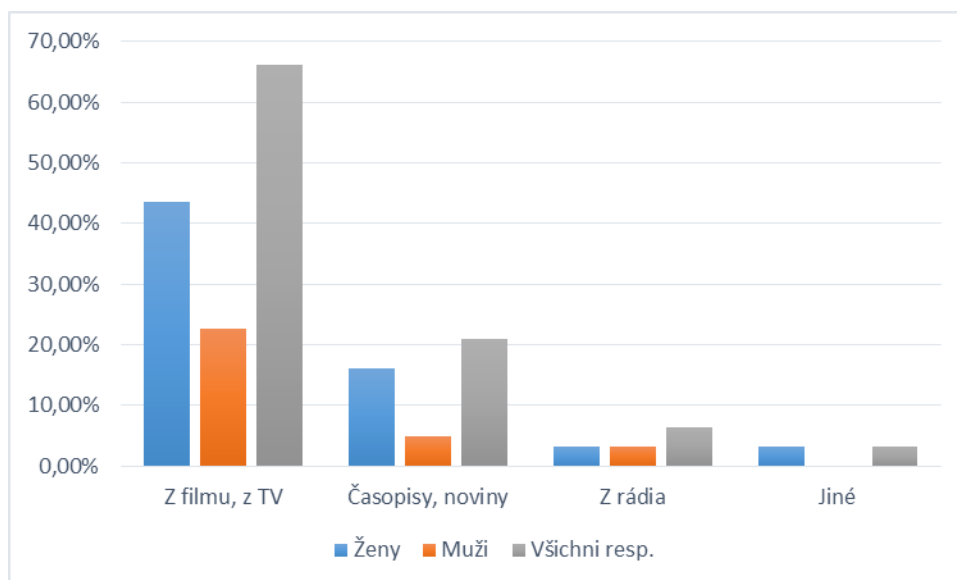
	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Z filmu, z TV	27	43,55 %	14	22,58 %	41	66,13 %
Časopisy, noviny	10	16,13 %	3	4,84 %	13	20,97 %
Z rádia	2	3,23 %	2	3,23 %	4	6,45 %
Jiné	2	3,23 %	0	0 %	2	3,23 %

Možnosti, jak se sami respondenti snaží zdokonalit v cizím jazyce ve volném čase v kategorii jiné, byly:

internet – 1,61 % (1 resp. - žena);

překlad písniček – 1,61 % (1 resp. - žena).

Graf 13 Snaží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit v %

Z grafu vyplynulo, že se respondenti doma nebo ve volném čase snažili zdokonalit prostřednictvím filmu či TV (66,13 %). Jako další možnosti uváděli časopisy (20,97 %).

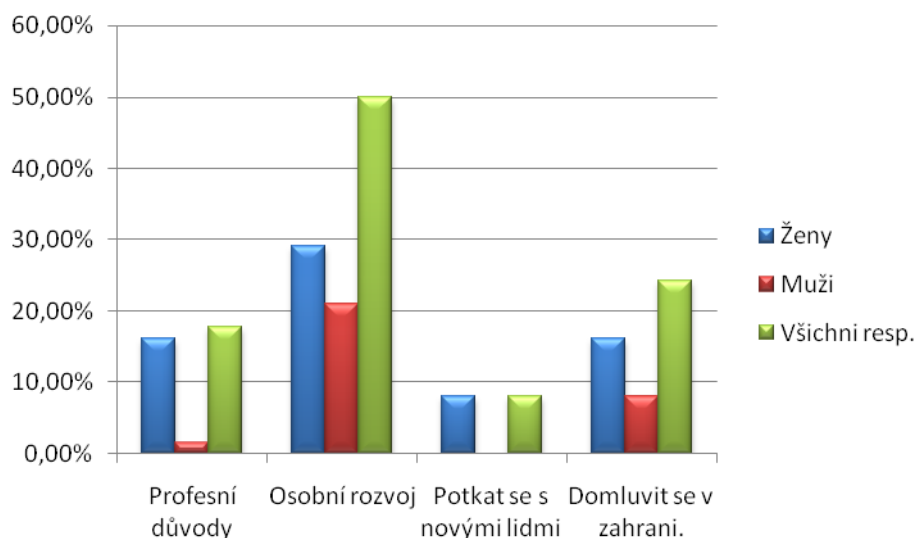
Na posledním místě skončilo rádio se 6,45 %. Pouze 2 ženy uvedly, že se zdokonalovaly v jazyce za pomoci internetu (1,61 %) a z překladu písniček (1,61 %).

Otázka č. 14 Jaký je Váš důvod naučit se cizí jazyk?

Tabulka 17 Jaký je Váš důvod naučit se cizí jazyk

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Profesní důvody	10	16,13 %	1	1,61 %	11	17,74 %
Osobní rozvoj	18	29,03 %	13	20,97 %	31	50 %
Potkat se s novými lidmi	5	8,06 %	0	0 %	5	8,06 %
Domluvit se v zahraničí	10	16,13 %	5	8,06 %	15	24,19 %

Graf 14 Důvody k naučení se cizího jazyka v %

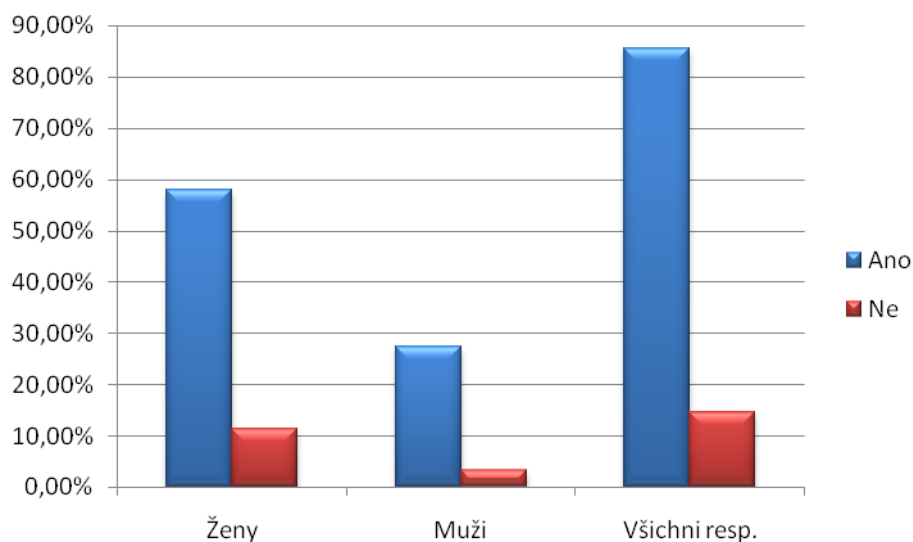
Nejdůležitějším důvodem pro naučení se cizího jazyka u respondentů byl osobní rozvoj (50 %). Jako další možnost uvedli domluvit se v zahraničí (24,19 %) a profesní důvody (17,74 %). Pouhých 8,06 % označilo možnost potkat se s novými lidmi.

Otázka č. 15 Dokáže Váš lektor dostatečně motivovat v daném kurzu?

Tabulka 18 Dokáže lektor dostatečně motivovat?

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Ano	36	58,06 %	17	27,42 %	53	85,48 %
Ne	7	11,29 %	2	3,23 %	9	14,52 %

Graf 15 Dokáže lektor dostatečně motivovat v %

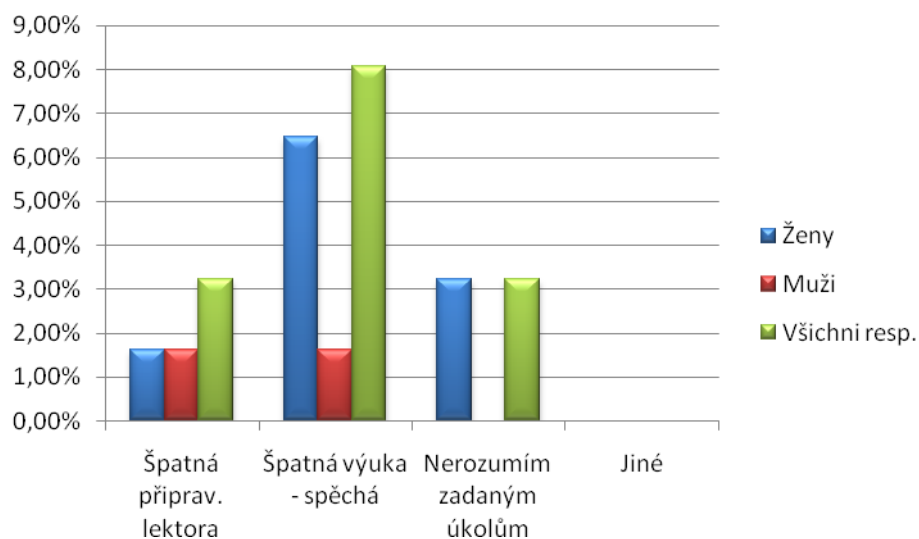
Většina respondentů byla spokojena s lektory (85, 45 %). Nedostatečně lektoři motivovali pouhých 14, 52 % (9 lidí) v kurzech cizích jazyků z celkového počtu 62 respondentů (100 %). Z odpovědí respondentů si troufáme tedy usuzovat, že jsou v převážné většině s prací lektora spokojeni.

Otázka č. 16 Pokud jste na předešlou otázku odpověděli ne, tak prosím napište, čím Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuj.

Tabulka 19 V čem Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuje?

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Špatná příprav. Lektora	1	1,61%	1	1,61 %	2	3,23 %
Špatná výuka – spěchá	4	6,45 %	1	1,61 %	5	8,06 %
Nerozumím zadaným úkolům	2	3,23 %	0	0 %	2	3,23 %
Jiné	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Graf 16 V čem Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuje v %

V grafu 15 je uvedeno, že 14,52 % respondentů byli nedostatečně motivováni lektorem. Z grafu č. 16 vyplývá, že hlavním důvodem byla špatná výuka – spěchá a nevysvětlí (8,06 %), špatná připravenost na výuku a nerozumění zadání se 3,23 %.

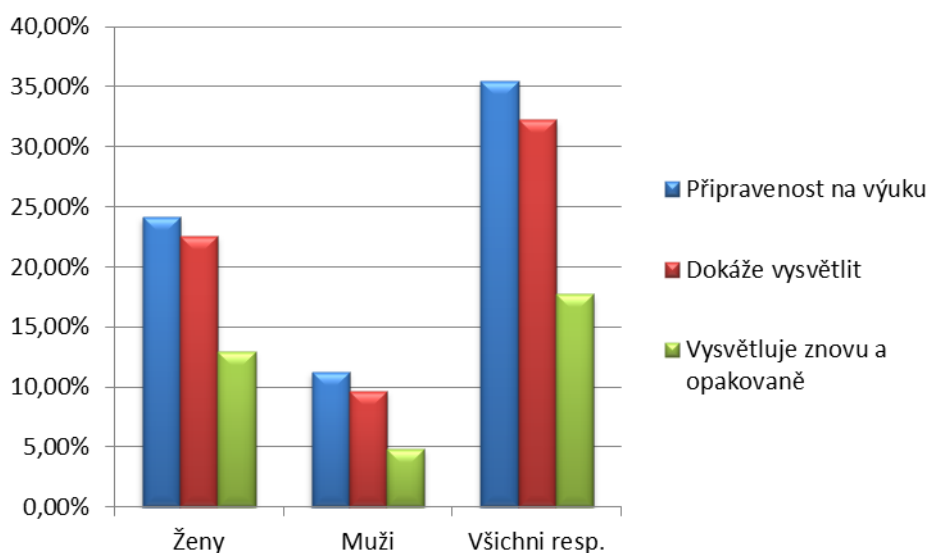

Otázka č. 17 Pokud jste odpověděli ano, tak prosím napište, čím Vás lektor v daném kurzu motivuje.

Tabulka 20 Čím lektor respondenty v daném kurzu motivuje?

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Přípravenost na výuku	15	24,19 %	7	11,29 %	22	35,48 %
Dokáže vysvětlit	14	22,58 %	6	9,68 %	20	32,26 %
Vysvětluje znovu a opakovaně	8	12,90 %	3	4,84 %	11	17,74 %

Graf 17 Čím lektor respondenty v daném kurzu motivuje v %

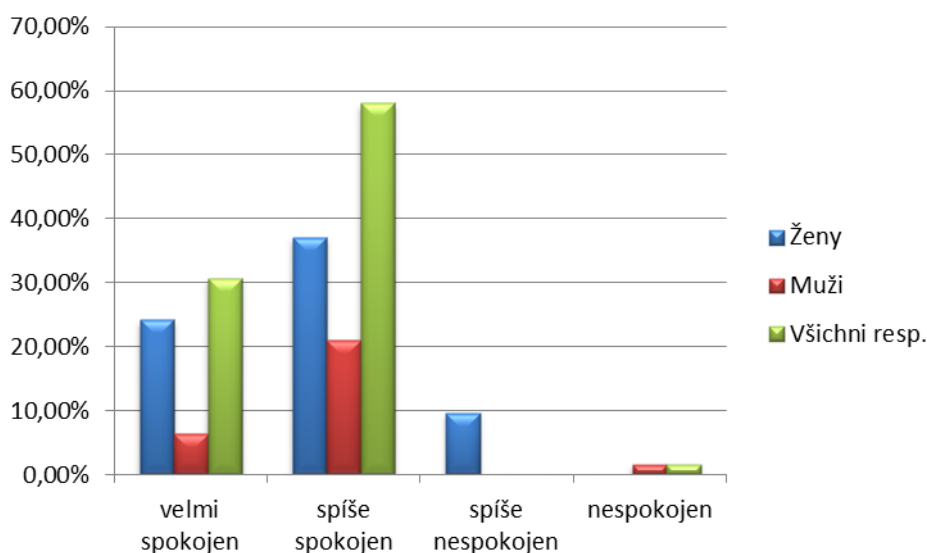
Lektor dokáže motivovat účastníky v kurzu svou připraveností na výuku (35,48 %). Také dostatečně dokáže probírané učivo znovu vysvětlit (32,26 %). Zmíněná procenta vypovídají o spokojenosti respondentů s lektorem.

Otázka č. 18 Jak moc jste spokojeni s daným kurzem?

Tabulka 21 Spokojenost s daným kurzem

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Velmi spokojen	15	24,19 %	4	6,45 %	19	30,65 %
Spíše spokojen	23	37,10 %	13	20,97 %	36	58,06 %
Spíše nespokojen	6	9,68 %	0	0 %	6	9,68 %
Nespokojen	0	0 %	1	1,61 %	1	1,61 %

Graf 18 Spokojenost s daným kurzem v %

U respondentů jsme zjišťovali, do jaké míry jsou spokojeni s daným kurzem. Z grafu 18 je patrné, že převážná část byla spíše spokojena (58,06 %) a 30,65 % účastníků vyznačilo odpověď velmi spokojen. Nespokojený byl pouze jeden muž (1,61 %).

Otázka č. 19 Co byste na daném kurzu změnili?

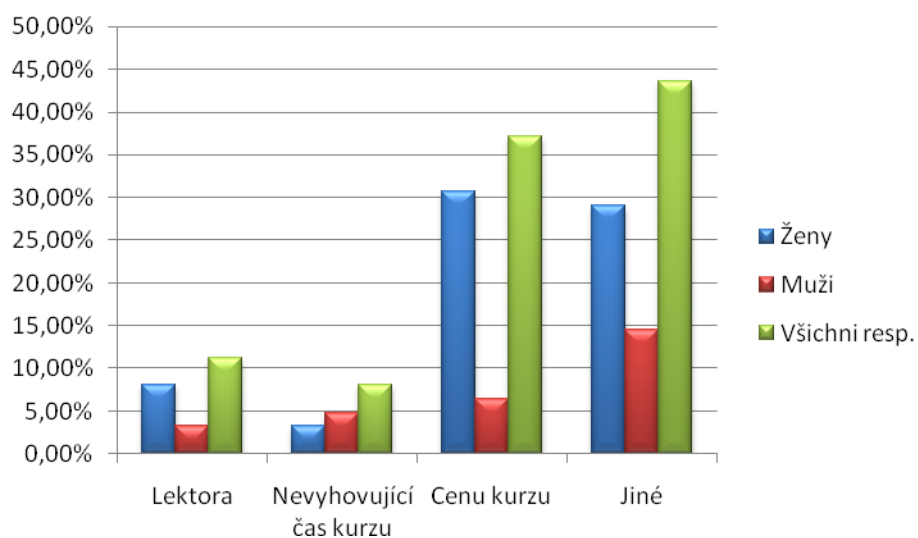
Tabulka 22 Co by na daném kurzu změnili

	Ženy		Muži		Všichni resp.	
Lektora	5	8,04 %	2	3,23 %	7	11,29 %
Nevyhovující čas kurzu	2	3,23 %	3	4,84 %	5	8,06 %
Cenu kurzu	19	30,65 %	4	6,45 %	23	37,10 %
Jiné	18	29,03 %	9	14,52 %	27	43,55 %

Možnosti, co by na daném kurzu změnily v kategorii jiné, byly:

Nic – 43,55 % .

Graf 19 Co by na daném kurzu změnili v %

Převážná část respondentů by na daném kurzu nezměnila nic (43,55 %). Další početnou odpovědí byla cena kurzu (37,10 %) a lektor (11,29 %). Z toho vyplývá, že s kurzy je spokojena převážná část.

5.4 Diskuze

Průzkumu se účastnili převážně ženy s 69,35 % a zbývající procenta obsadili muži s 30,65 %. Nejpočetnější věková kategorie byla 25 – 44 let (43,55 %). Z výzkumu vyplynulo, že převážná část byla spíše spokojena s kurzy (58,6 %), z toho 23 žen (37,10 %) a 13 mužů (20,97 %) v Olomouckém kraji.

Na otázku č. 19, která měla zjistit, zda by něco na daném kurzu změnili, odpověděli účastníci průzkumu, že nic (43,55 %). Ukázalo se, že respondenti jsou spíše spokojeni s kurzy. Hlavním důvodem jejich spokojenosti byli lektoři. Lektoři dokázali účastníky daných kurzů dostatečně motivovat svou připraveností na výuku (35,48 %).

V průzkumu se také objevilo 9 účastníků (14,52 %) kurzů cizích jazyků, kteří se necítili dostatečně motivováni.

Hlavní motivací pro přihlášení se do jazykového kurzu byl osobní rozvoj (70,97 %). Zmiňovaný osobní rozvoj se řadí mezi funkce volného času a tyto hlavní funkce můžeme nalézt, jak u Šeráka (2009), tak i u Dumazediera (Geist, 1992). Můžeme tedy říci, že respondenti využívají svůj volný čas smysluplně ke svému osobnímu růstu. Podle výzkumu C. Aslaniana (Beneš, 2008) se jedinci do kurzů přihlašují převážně kvůli profesnímu růstu. Tento fakt ve svém průzkumu v Olomouckém kraji na daných jazykových školách musíme vyvrátit, jelikož jen 10,90 % respondentů uvedlo profesní důvody. Je to dáno tím, že většina respondentů u otázky č. 14 zaznačilo, že se učí cizí jazyk pro osobní důvody (50 %), domluvit se v zahraničí (24,19 %) a 12,90 % chtělo získat zaměstnání. Touhu naučit se cizí jazyk kvůli zaměstnání většina respondentů nevnímala jako důležitý motiv.

Respondenti se sami snaží zdokonalovat (96,77 %) v cizím jazyku prostřednictvím filmů (66,13 %), a tím i svůj volný čas využívají smysluplně.

Lidé se o výuce cizích jazyků dozvídají přes své známé (54,86 %), kteří mají osobní zkušenost s daným kurzem. Převážná část respondentů se v kurzu učila méně než 1 rok (32,26 %).

V jazykových kurzech převládala angličtina s (90,32 %). Je to dáno tím, že angličtina se považuje za celosvětově uznávaný jazyk. Druhý jazyk, o který lidé jeví zájem, byla němčina (9,68 %).

Převážná část respondentů ovládá nejméně dva jazyky (59,68 %). Není to pro nás žádné překvapení z toho důvodu, že na středních školách jsou dva jazyky povinné. To se nám

projevilo na průzkumu, jelikož převážná část respondentů byli středoškoláci (58,23 %). Další velkou skupinu tvořili lidé s vysokoškolským vzděláním (40,32%).

Kurzy cizích jazyků nejsou limitovány věkem. Vzdělávat se můžeme v každém věku našeho života.

ZÁVĚR

Volný čas je pro mnohé z nás velice důležitý. Je to čas, kdy si sami volíme činnosti, které nás baví. Můžeme se věnovat svým zájmům a koníčkům, ale také i dalšímu vzdělávání. Vzdělávání je velice důležité a je jedno, kolik je nám let. Rozšiřuje nám obzory a učíme se stále něco nového. V současnosti je kladen velký důraz na cizí jazyky. Bez nich se nikdo z nás neobejde. Proto se cizí jazyky stávají tzv. „trendem“ dnešní doby.

Bakalářská práce si kladla za cíl zjistit, jak lidé vnímají jazykové vzdělávání v kurzech a co je jejich hlavní motivací pro učení se cizího jazyka. Z tohoto důvodu jsme se v teoretické části nejdříve věnovali definicím a funkcím volného času. Vymezili jsme si dospělého člověka a zájmové vzdělávání, které jsme zasadili do celoživotního učení. Vzdělávání může být celoživotní proces, který není limitován věkem. Pro další vzdělávání je potřeba mít pevnou vůli a obětovat náš volný čas. Uvedli jsme si také motivace a bariéry, které mohou vzniknout ve vzdělávacím procesu. Největší motivací k dalšímu vzdělávání může být osobní rozvoj nebo profesní růst. V práci jsme se také věnovali jazykovému vzdělávání.

Praktická část byla zaměřena na průzkum, který probíhal za pomoci dotazníků. V Olomouckém kraji jsme vyhodnocovali, jak lidé vnímají jazykové vzdělávání v kurzech cizích jazyků. Těchto kurzů se účastnili převážně ženy. Pouze 9 účastníků z celkového počtu 62 respondentů nebylo spokojeno s jazykovými kurzy. Převážná část respondentů se učila angličtinu. Hlavní motivací pro daný kurz byl pro ně osobní rozvoj. Mile nás překvapil fakt, že se sami respondenti snaží zdokonalit v cizích jazycích i mimo jazykové kurzy.

Bakalářská práce je prací průzkumnou, kde jsme zjistili, jak moc jsou lidé v Olomouckém kraji spokojeni s jazykovými kurzy, které pravidelně navštěvují. Také jsme zjistili jejich hlavní motivaci pro daný kurz.

Seznam použité literatury

Literatura:

- BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta, 2006. *Kapitoly andragogiky I*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. 80 s. ISBN 80-244-1192-X.
- BENEŠ, Milan, 2008. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada. 135 s. ISBN 978-80-247-2580-2.
- BOČKOVÁ, Věra, 2002. *Vzdělávání průvodní jev života*. UP v Olomouci. 54 s. ISBN 80 – 244-0441-9.
- CHRÁSTKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Grada Publishing. s. 272. ISBN 978-80-247-1369-4.
- GEIST, Bohumil, 1992. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
- MALACH, Josef, 2003. *Klíčové kompetence lektora*. Ostrava: Ostravská univerzita. 58 s. ISBN 80-7042-945-3.
- MEDLÍKOVÁ, Olga, 2013. *Lektorské dovednosti*. Praha: Grada Publishing. 176 s. ISBN 978-80-247-4336-3.
- MUŽÍK, Jaroslav, 2004. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: ASPI. 140 s. ISBN 80-7357-045-9.
- MUŽÍK, Jaroslav, 2005. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus. 202 s. ISBN 80-7238-220-9.
- NĚMEC, Jiří, 2002. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido. 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
- PALÁN, Zdeněk a LANGER, Tomáš, 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PALÁN, Zdeněk, 2003. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského. 199 s. ISBN 978-80-247-2169.
- PALÁN, Zdeněk, 1997. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: Daha. 159 s. ISBN 80-902232-1-4.
- PROCHÁZKA, Roman a ŠMAHAJ, Jan a KOLAŘÍK, Marek a LEČBYCH, Martin, 2014. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Grada publishing. 256 s. ISBN 978-80-247-4451-3.
- ŠERÁK, Michal, 2009. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál. 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.
- VESELÁ, Jana a KANIOKOVÁ VESELÁ, Petra, 2011. *Sociologické aspekty managementu*. Grada Publishing. 200 s. ISBN 978-80-247-2792-9.

VODÁK, Josef a KUCHARČÍKOVÁ, Alžběta, 2011. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2. vyd. Grada publishing. 237 s. ISBN 978-80-247-3651-8.

VYMAZAL, Jiří, 1990. *Mimoškolská výchova a vzdělávání dospělých a její institucionální systém v ČR*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 139 s. ISBN 80-7066-104-6.

Internetové zdroje:

AIVD, 2013. Profesionální kvalifikace lektora dalšího vzdělávání. In: *aivd.cz* [online]. 7.6. [cit. 25.12.2014]. Dostupné z: <http://www.aivd.cz/msmt-udelilo-aivd-cr-autorizaci-pro-profesni-kvalifikaci-%E2%80%9Elektor-dalsiho-vzdelavani%E2%80%9C>.

PALÁN, Zdeněk. 2015. Vzdělávání dospělých. In: *Andromedia.cz* [online]. 2015 [cit. 25.12.2014]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vzdelavani-dospelych>.

CZSO, 2013. Vzdělávání dospělých: specifické výstupy z šetření z Adult Education Survey. In: *czso.cz* [online]. 2013 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/7100239914/\\$File/331313a03.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/7100239914/$File/331313a03.pdf).

Články. *Respektinstitut.cz*. [online]. 2008 [cit. 29-11-2014]. Dostupné z: <http://www.respektinstitut.cz/clanek-futura-zajmove-vzdelavani-dospelych/>.

DONATH-BURSON-MARSTELLER, 2009. Vzdělávání dospělých v ČR. In: *dbm.cz* [online]. 2009 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>.

EURODESK, 2011. Sorkates – Grudtvig. In: *eurodesk.cz* [online]. 2011 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.eurodesk.cz/databaze/EU0010000069>.

GRADIRELANT, 2014. Teacher, adult education. In: *gradireland.com* [online]. 2014 [cit. 25.12.2014]. Dostupné z: <http://gradireland.com/careers-advice/job-descriptions/teacher-adult-education>.

Jihočeská univerzita. Specifika vzdělávání mládeže dospělých 2002 - 2014 [online]. [citováno 27-11-2014]. Dostupné na: http://www.eamos.cz/amos/kat_ped/externi/kat_ped_40129/02.pdf.

MPSV, 2007. Základní informace o OECD. In: *mpsv.cz* [online]. 2007 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/1028>.

MSMT, 2002. Bílá kniha. In: *msmt.cz* [online]. 2001 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>.

MSMT, 2007. Strategie celoživotního učení v ČR. In: *msmt.cz* [online]. 11.7. [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>.

MSMT, 2013 – 2015. Podněty k výuce cizích jazyků. In: msmt.cz [online]. 2013 - 2015 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>.

NÚV, 2011. *Osobnost lektora dalšího vzdělávání: sborník příspěvků z 11. konference partnerství TTnet ČR*. Kostelec nad Černými lesy 12. – 13. října 2011. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN: 978-80-87063-51-14.

ODPOČINEK, VOLNÝ ČAS, REKREACE A REKREOLOGIE, 2014. In: fsps.muni.cz [online]. 2014 [cit. 22-11-2014]. Dostupné z: http://www.fsps.muni.cz/~kse/vyuka/vyuka_dokumenty/rekreologie/rekre_002_odpocinek.pdf.

PALÁN, Zdeněk, 2013. Andragogický slovník - vzdělávání dospělých [online]. 2013 [citováno 27-11-2014]. Dostupné na: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vzdelavanidospelych>.

TEENINK, 2012. How technology changes leisure times. In: *Teenink.com* [online]. 2012 [citováno 29-11-2014]. Dostupné na: <http://www.teenink.com/nonfiction/all/article/482282/How-technology-changes-leisure-time/>.

Seznam grafů

Graf 1 Rozdělení respondentů podle pohlaví v %.....	32
Graf 2 Rozdělení respondentů podle věku v %.....	33
Graf 3 Rozdělení respondentů podle rodinného stavu v %.....	34
Graf 4 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v %.....	35
Graf 5 Rozdělení respondentů podle bydliště v %.....	36
Graf 6 Kolik cizích jazyků ovládají respondenti v %.....	37
Graf 7 Jaké cizí jazyky respondenti ovládají v %.....	38
Graf 8 Jaký cizí jazyk se respondenti učí v kurzu v %.....	39
Graf 9 Jak dlouho se učí cizí jazyky v daném kurzu v %.....	40
Graf 10 Kde se o daném kurzu dozvěděli v %.....	41
Graf 11 Motivace pro přihlášení se do kurzu v %.....	42
Graf 12 Snaží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit v %.....	43
Graf 13 Snaží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit v %.....	44
Graf 14 Nejdůležitější důvod k naučení se cizího jazyka v %.....	45
Graf 15 Dokáže lektor dostatečně motivovat v %.....	46
Graf 16 V čem Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuje v %.....	47
Graf 17 Čím lektor respondenty v daném kurzu motivuje v %.....	48
Graf 18 Spokojenost s daným kurzem v %.....	49
Graf 19 Co by na daném kurzu změnili v %.....	50

Seznam tabulek

Tabulka 1 <i>Celoživotní učení</i>	20
Tabulka 2 <i>Účast v jazykovém neformálním vzdělávání podle věku a pohlaví v %</i>	25
Tabulka 3 <i>Důvody účasti v pracovní orientovaném neformálním jazykovém vzdělávání</i>	26
Tabulka 4 <i>Rozdělení respondentů podle pohlaví</i>	32
Tabulka 5 <i>Rozdělení respondentů podle věku</i>	33
Tabulka 6 <i>Rozdělení respondentů podle rodinného stavu</i>	34
Tabulka 7 <i>Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání</i>	35
Tabulka 8 <i>Rozdělení respondentů podle jejich bydliště</i>	36
Tabulka 9 <i>Kolik cizích jazyků ovládají respondenti</i>	37
Tabulka 10 <i>Jaké cizí jazyky respondenti ovládají</i>	38
Tabulka 11 <i>Jaký cizí jazyk se respondenti učí v kurzu</i>	39
Tabulka 12 <i>Jak dlouho se učí cizí jazyky v daném kurzu</i>	40
Tabulka 13 <i>Kde se o daném kurzu dozvěděli</i>	41
Tabulka 14 <i>Jaká byla Vaše motivace pro přihlášení se do kurzu</i>	42
Tabulka 15 <i>Snáží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit</i>	43
Tabulka 16 <i>Snáží se sami respondenti doma či ve volném čase zdokonalit</i>	44
Tabulka 17 <i>Jaký je Váš nejdůležitější důvod k naučení se cizího jazyka</i>	45
Tabulka 18 <i>Dokáže lektor dostatečně motivovat</i>	46
Tabulka 19 <i>V čem Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuje</i>	47
Tabulka 20 <i>Čím lektor respondenty v daném kurzu motivuje</i>	48
Tabulka 21 <i>Spokojenost s daným kurzem</i>	49
Tabulka 22 <i>Co by na daném kurzu změnili</i>	50

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník

Natalie Bělajevová, studentka 3. ročníku na CMTF, oboru Sociální pedagogika v Olomouci.

Vážení respondenti, ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který se týká zájmového vzdělávání dospělých v oblasti cizích jazyků. Tento dotazník Vám zabere jen pár minut. Všechny získané informace v dotazníku budou použity pro zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní. U otázek prosím zakroužkujte odpověď, která Vás nejvíce vystihuje. U otázky č. 7 prosím doplňte odpověď sami. Předem Vám děkuji za Vaši spolupráci a pomoc při vyplňování dotazníku.

1. Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

2. Jaký je Váš věk?

- a) 18 - 24 let
- b) 25 - 44 let
- c) 45 –64 let
- d) 65 –74 let
- e) nad 75 let

3. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodný
- b) ženatý/vdaná
- c) rozvedený
- d) vdovec/ vdova

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední bez maturity/ vyučen
- c) střední s maturitou
- d) VOŠ
- e) vysokoškolské

5. Jak velké je Vaše bydliště?

- a) 1 – 499 obyvatel
- b) 500 – 1 999 obyvatel
- c) 2 000 – 4 999 obyvatel
- d) 5 000 – 19 999 obyvatel
- e) 20 000 – 99 999 obyvatel
- f) 100 000 a více obyvatel

6. Kolik ovládáte cizích jazyků?

- a) 1
- b) 2
- c) 3 a více

7. Jaké cizí jazyky ovládáte?

8. Jaký jazyk se učíte v kurzu?

- a) angličtinu
- b) němčinu
- c) ruštinu
- d) jiné:

9. Jak dlouho se učíte cizí jazyk v kurzu?

- a) méně než 1 rok
- b) 1 – 2 roky
- c) 3 – 5 let
- d) 5 – 7 let
- e) 8 a více

10. Jak jste se o kurzu dozvěděli?

- a) od kamarádky/kamaráda
- b) z práce
- c) z novin
- d) jiné:

11. Jaká byla Vaše motivace pro přihlášení se do kurzu?

- a) osobní rozvoj
- b) získat nové přátele
- c) získat zaměstnání
- d) vyplnění volného času
- e) jiné:

12. Snažíte se sami ve volném čase zdokonalovat v cizích jazycích?

- a) ano
- b) ne

13. Pokud jste na předešlou otázku odpověděli kladně, napište prosím, jak se sami nejčastěji snažíte zdokonalit v cizím jazyce?

- a) z filmu, z TV
- b) čtete si anglické časopisy, noviny
- c) posloucháte cizí rádia
- d) jiné:

14. Jaký je Váš nedůležitější důvod k naučení se cizího jazyka?

- a) profesní důvody
- b) osobní rozvoj
- c) potkat se novými lidmi
- d) komunikace s jinými lidmi
- e) domluvit se v zahraničí
- f) jiné:

15. Dokáže Vás lektor dostatečně motivovat v daném kurzu?

- a) ano

b) ne

16. Pokud jste na předešlou otázku odpověděli ne, tak prosím napište, čím Vás lektor v daném kurzu nedostatečně motivuje?

- a) špatná připravenost lektora na výuku
- b) špatná výuka lektora – spěchá, nevysvětlí
- c) nerozumíte zadaným úkolům
- d) jiné

17. Pokud jste odpověděli ano, tak prosím napište, čím Vás lektor v daném kurzu motivuje?

- a) připraveností na výuku
- b) dokáže probírané učivo dobře vysvětlit
- c) snaží se Vám vysvětlit znovu a opakovaně vše, čemu nerozumíte
- d) jiné:

18. Jak moc jste spokojen s kurzem?

- a) velmi spokojen
- b) spíše spokojen
- c) spíše nespokojen
- d) nespokojen

19. Co byste na daném kurzu změnil/a?

- a) lektora
- b) nevyhovující čas kurzu
- c) cenu kurzu
- d) jiné: